

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 15 AUGUSTUS 1923

No. 398

INHOUD

	Blz.
DERDE HERZIENINGSCONFERENTIE IN ZAKE DE INTERNATIONALE OVEREENKOMST OMTRENT HET GOEDERENVERVOER OP SPOORWEGEN I door <i>Jhr. Mr. P. Elias</i>	710
Documentary Work door <i>D. Hudig L.Jzn.</i>	713
Wegenbelasting door <i>Mr. F. W. R. Wittevaal</i>	714
De Economische Ontwikkeling van Klein-Azië II (Slot) door <i>H. Dunlop</i>	717
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Strijd over het Bankdisconto II (Slot) door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	719
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	720
Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam	721
BOEKAANKONDIGING:	
Statistiek van de Bevolking van Amsterdam tot 1921, bespr. door <i>Prof. Dr. A. O. Holwerda</i>	722
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	723
MAANDCIJFERS:	
Handelsbeweging over de maand Juni 1923	724
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	725—731
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

van omstreeks 8 ton; bij de bank is ook thans geen schatkistpapier rechtstreeks ondergebracht. De beleeningen stegen met ruim f 2 miljoen tot f 141,5 miljoen; het cijfer van de Hoofdbank is lager dan de vorige week; terwijl Bijbank en Agentschappen daarentegen hoger zijn. De toename van het beleeningen-totaal komt grootendeels voor rekening der goederenbeleeningen. Het debetsaldo van het Rijk maakte weder plaats voor een tegoed in rekening-courant ten bedrage van f 235 mille. De zilvervoorraad geeft een kleine stijging te zien, waardoor de geheele metaalvoorraad ruim 1 ton hoger is. Terwijl de buitenlandse wissels met slechts 4 ton afnamen, bedraagt de daling der diverse rekeningen onder het actief bijna f 4 miljoen; blijkbaar is dus deze week door de bank weder een belangrijk bedrag aan Ponden gerealiseerd.

De bankbiljetten gingen van f 951 miljoen terug tot circa f 940 miljoen. De rekening-courant saldi stegen van f 27 miljoen tot f 29,4 miljoen, terwijl het beschikbaar metaalsaldo f 398 miljoen bedraagt tegen f 396 miljoen de vorige week.

* * *

De wisselmarkt was wederom zeer flauw voor francs en marken. Markten werden Woensdag in den ochtend voor 38 cent per miljoen verhandeld; daarna trad een herstel in waarbij Vrijdag een oogenblik tot 95 cent betaald werd. Het slot was echter weder flauwer. Voor francs was het aanbod het sterkst in Belgische francs. De marge tegen Parijs werd dan ook dagelijks grooter. Ten slotte trad Vrijdag een herstel in, dat in de nieuwe week verder kon voortgaan, doordat het aan de Belgische Regeering gelukt was een leening van frs. 500 miljoen in Parijs te plaatsen.

LONDEN, 11 AUGUSTUS 1923.

De geldmarkt is gedurende de afgelopen week ruim gebleven; daggeld noteerde niet hoger dan 2½ pCt. en saldo's werden à 2 en zelfs à 1¼ pCt. gelaten, doch dit wil geenszins zeggen, dat de markt over een groot overschot beschikt.

De discontomarkt was kalm doch vast; schatkistwissels werden toegewezen à £ 3.2.2,5 tegen £ 3.4.4,95 de vorige week.

2-maands prima bankaccept	3—3 ¹ / ₈ pCt.
3-maands idem	3 ³ / ₁₆ — ¹ / ₄ pCt.
4-maands idem	3 ⁵ / ₁₆ — ³ / ₈ pCt.
6-maands idem	3 ³ / ₄ — ⁷ / ₈ pCt.

14 AUGUSTUS 1923.

De geldmarkt was de afgelopen week weder zeer ruim en daar het aanbod van wissels eerder nog kleiner werd, liep de rente voor particulier disconto nog iets verder terug en werd Vrijdag voor 2¾ pCt. afgedaan. Ook de prolongatierente was flauwer; aan het einde der week werd zelfs 2½ pCt. genoteerd.

* * *

De wijzigingen in den weekstaat van De Nederlandsche Bank zijn van weinig beteekenis. De binnenlandsche wisselportefeuille vertoont een verlaging

DERDE HERZIENINGSCONFERENTIE IN ZAKE DE INTERNATIONALE OVEREENKOMST OMTRENT HET GOEDERENVERVOER OP SPOORWEGEN.

I

Aan de bovengenoemde conferentie, die van 1 Mei tot 8 Juni jl. te Bern werkzaam is geweest, hebben deelgenomen gedelegeerden

1o. van alle Staten, die reeds bij de Internationale Overeenkomst omtrent het goederenvervoer op Spoorwegen zijn aangesloten, te weten: Duitschland, Oostenrijk, België, Bulgarije, Denemarken, Frankrijk, Hongarije, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Nederland¹⁾, Polen, Rumenië, Koninkrijk der Serven, Kroatiërs en Sloveniërs, Zweden, Zwitserland en Tsjecho-Slowakije;

2o. van de volgende door den Zwitserschen Bondsraad uitgenoodigde, nog niet toegetreden Staten: Spanje, Estland, Finland, Griekenland, Letland en Litauen, (Portugal, ook uitgenoodigd, had geen gedelegeerde gezonden);

3o. van de Regeeringscommissie van het Saargebied (niet stemgerechtigd).

De Conferentie heeft zich niet alléén met het goederenvervoer, maar tevens met het vervoer van reizigers en bagage bezig gehouden.

Hoewel over hetgeen in den boezem der Conferentie is voorgevallen, niet uit de school mag worden geklapt, zij toch vermeld, dat, indien de besprekingen tot een voor alle betrokken Staten aannemelijk resultaat hebben geleid en het internationale vrachtrecht een belangrijken stap verder hebben gebracht, dit te danken is aan het feit, dat alle gedelegeerden zich beijverd hebben de „politiek” buiten beschouwing te laten en conflicten te vermijden. Geheel zonder invloed zijn de gewijzigde machtsverhoudingen niet gebleven, maar van wilsoplegging door een bij voorbaat verzekerde meerderheid is geen sprake geweest. Veel-er heeft de Conferentie gestaan in het teeken van verzoening en wederzijdsche waardeering.

Het resultaat der Conferentie is belichaamd in twee slotprotokollen en een „speciaal” protokoll.

Het eerste slotprotokoll bevat het ontwerp van een nieuwen tekst der Internationale Overeenkomst omtrent het Goederenvervoer op Spoorwegen; het tweede bevat het ontwerp van een Internationale Overeenkomst omtrent het Reizigers- en Bagagevervoer op Spoorwegen. Het „speciale” protokoll heeft betrekking op een door de Conferentie ontworpen Overeenkomst, welke, in den vorm van overgangsbepalingen, zeker door de gewijzigde economische toestanden noodig geworden tijdelijke afwijkingen van de bestaande goederenconventie sanctionneert.

Uit den aard der zaak heeft de Conferentie geen zeggingskracht gehad ten aanzien van den datum, waarop de door haar ontworpen Conventies in werking zullen treden. Evenals vorige malen het geval is geweest, zal de gang van zaken deze moeten zijn, dat (1o.) een zoogenaamde „diplomatieke” conferentie wordt bijeengeroepen, waarop de ontwerpen door daartoe aangewezen gevolmachtigden der betrokken Regeeringen in definitieve overeenkomsten worden omgezet en (2o.) de aldus vastgestelde overeenkomsten eerst na ratificatie door de betrokken Staten ingevoerd zullen kunnen worden. Gelijck de ervaring heeft geleerd, schuilt vooral in dit laatste een bedenkelijk element van vertraging. Bij de vorige Con-

venties omtrent het goederenvervoer is het verloop als volgt geweest:

1ste Conventie: opgesteld Juli 1886; ingevoerd Januari 1893
2e „ „ „ Mei 1896; „ October 1901
3e „ „ „ Juli 1905; „ Decemb. 1908

Intusschen heeft de Conferentie getracht in dit opzicht althans eenigen invloed ten goede te doen gelden door in de ontwerpen der door de „diplomatieke” Conferentie te onderteekenen protokollen in zake de Overeenkomst omtrent het Goederenvervoer en die omtrent het vervoer van reizigers en bagage de bepaling op te nemen, dat de ratificatie *in elk geval vóór 1 November 1924* zal moeten hebben plaats gehad.

De door de Conferentie verrichte arbeid is zóó veelomvattend geweest, dat een eenigszins volledige uiteenzetting der genomen besluiten veel te ver zou voeren. Uitgaande van de overweging, dat den lezers van dit weekblad vooral het beslotene in zake de in de goederenovereenkomst aan te brengen wijzigingen belang zal inboezemen, worde volstaan met een overzicht van de *hoofdpunten*, waarin de nieuwe bepalingen omtrent het goederenvervoer van de oude zullen afwijken.

1o. Opzet der nieuwe Overeenkomst.

Als grondslag voor de beraadslagingen werd met algemeen goedvinden aangenomen een voorontwerp, ingediend door Frankrijk en ondersteund door verscheidene andere Staten. In den door de Conferentie vastgestelden tekst vindt men den algemeenen opzet van dat voorontwerp terug. Er is echter op bijzondere punten zooveel in gewijzigd, dat het niet alleen scheidenheid is, die den eersten gedelegeerde van Frankrijk op de slotzitting deed zeggen, dat de Conferentie het tot stand gebrachte als haar eigen werk mocht beschouwen.

Vergelijkt men de door de Conferentie ontworpen nieuwe Overeenkomst met de thans bestaande, dan valt het volgende te constateeren: in de eerste plaats is er een groot verschil wat den vorm betreft. Bevat de bestaande Overeenkomst een doorlopende reeks artikelen, waarvan de volgorde vrij willekeurig is, de nieuwe is systematisch ingedeeld in „titels”, waarvan de meeste op hun beurt in „hoofdstukken” zijn onderverdeeld. Ook is gebroken met het oude stelsel (?), om een gedeelte der materie niet in de artikelen zelve, maar in „uitvoeringsbepalingen” op te nemen. Verder is de Overeenkomst aangevuld met tal van bepalingen, die weliswaar reeds thans voor het internationaal goederenvervoer worden toegepast, doch tot dusver haar geldigheid slechts ontleenen aan het feit, dat zij, na door de spoorwegen in onderling overleg te zijn vastgesteld, in de internationale goederentarieven werden opgenomen (zoogenaamde algemeene additionele bepalingen van het Internationale Transportcomité).¹⁾ Ten slotte — en dit is het voornaamste — bevat de ontworpen Overeenkomst menige principieele wijziging, zijn talrijke bepalingen, over welke uitlegging in den loop der tijden strijd was ontstaan, verduidelijkt, is in bestaande leemten voorzien en is de „Bijlage 1” (bevattende de voorschriften voor voorwaardelijk ten vervoer toegelaten goederen) aan de tegenwoordige behoeften aangepast.

2o. Taalkwestie.

Zoowel de oorspronkelijke Overeenkomst als de twee later afgesloten additionele Overeenkomsten hebben een Franschen en een Duitschen tekst. Wat de oorspronkelijke Overeenkomst betreft, zijn beide teksten volkomen gelijkwaardig verklaard. Voor de twee additionele Overeenkomsten geldt het volgende: de Duitsche tekst heeft dezelfde waarde als de Fransche, voor zoover het om transporten gaat, waarbij een Staat betrokken is, op welks gebied het Duitsch, het-

¹⁾ Nederland was vertegenwoordigd door de heeren *Ir. J. J. Stieltjens*, lid van den Raad van Toezicht op de Spoorwagediensten en *Jhr. Mr. P. Elias*, chef van den Dienst van Handelszaken en Goederentarieven bij de Nederlandsche Spoorwegen. Eerstgenoemde werd benoemd tot voorzitter van de 1ste der vier commissies, welke commissie belast is geweest met het onderzoek van vraagstukken van algemeenen aard, die zoowel op goederen als op reizigers en bagage betrekking hadden.

¹⁾ In dit artikel zal, wegens de uitgebreidheid der stof, op aanvullingen uit dezen laatste hoofde slechts bij uitzondering de aandacht worden gevestigd.

zij uitsluitend, hetzij nevens andere talen, als taal van den handel in aanmerking komt. Door een en ander is dus afgeweken van de diplomatieke usance om een Franschen tekst aan te nemen, die, bij niet-overeenstemming met andere teksten, onder alle omstandigheden als beslissend heeft te gelden.

Het was te voorzien, dat onder de tegenwoordige omstandigheden aan de Deutsche taal een meer bescheiden rol zou worden toebedeeld. In de ontworpen nieuwe Overeenkomst leest men dan ook het volgende:

„De onderhavige Overeenkomst is, overeenkomstig het „diplomatieke gebruik, in de Fransche taal afgesloten en „ondertekend.

„Aan den Franschen tekst zijn een Deutsche en een Italiaansche tekst toegevoegd, die de waarde hebben van een „officieele vertaling.

„Bij niet-overeenstemming is de Fransche taal beslis- „send.”¹⁾

Deze, ten slotte met algemeen goedvinden aangenomen, oplossing — waardoor tevens bevrediging is gegeven aan de nationale aspiraties van Italië — heeft het voordeel, dat zij een einde maakt aan de moeilijkheden, die zich tot dusverre bij niet-overeenstemming van den Franschen en den Deutschen tekst voordeden.

In de tweede plaats heeft de Conferentie te beslissen gehad over de vraag, in welke talen de vrachtbrieven zouden hebben te luiden.

Volgens de bestaande Overeenkomst moet de vrachtbrief, zoowel wat het gedrukte als wat het geschreven gedeelte betreft, in het Duitsch of in het Fransch gesteld zijn. Indien de officieele taal van het land, waarin zich het station van afzending bevindt, noch Duitsch noch Fransch is, kan de vrachtbrief opgemaakt worden in de officieele taal van dit land, mits hij een nauwkeurige vertaling in het Duitsch of in het Fransch bevat. (Uitvoeringsbepalingen § 2 sub 2 en 3).

Voor de toekomstige regeling is, niet zonder moeite, een compromis tot stand gekomen. De nieuwe Overeenkomst bepaalt te dezen aanzien:

„De internationale tarieven of overeenkomsten tusschen „de spoorwegen bepalen in welke taal de vrachtbriefformulieren gedrukt moeten worden. Bij ontstentenis van tarief- „bepalingen of overeenkomsten moeten de formulieren ge- „drukt worden in een der officieele talen van den Staat van „vertrek; zij moeten bovendien een Franschen, Deutschen of „Italiaanschen tekst bevatten en mogen tevens van verta- „lingen in elke andere wenschelijk geachte taal worden „voorzien.

„Het door den afzender in te vullen gedeelte moet steeds „in een der officieele talen van den Staat van vertrek wor- „den opgemaakt. De benodigde vertalingen zullen het „onderwerp uitmaken van internationale tariefbepalingen „of van speciale overeenkomsten tusschen de spoorwegen. „Bij ontstentenis van een en ander moet de afzender voor „een vertaling in het Fransch, het Duitsch of het Ita- „liaansch zorgen.”

Zooals men ziet geven de nieuwe bepalingen groote vrijheid aan de spoorwegen om de zaak op zoodanige wijze te regelen als met de behoeften van elk verkeer overeenkomt en wordt geen enkele Staat gedwongen, voor de op zijn gebied ten vervoer aangeboden zendingen van het gebruik van zijn eigen taal afstand te doen.

Wat dit laatste betreft is het zelfs de vraag of de nieuwe Overeenkomst niet wat ver gaat, waar zij voorschrijft, dat het door den afzender in te vullen gedeelte in elk geval in een der officieele talen van den Staat van vertrek moet worden opgemaakt. Bij strikte toepassing van dit voorschrift zou een afzender in Nederland, die thans gewend is den vrachtbrief eener zending naar Duitschland in het Duitsch en naar Frankrijk in het Fransch op te maken, voortaan en Nederlandsch en — want dat Duitschland en

1) Men houde er rekening mede, dat, waar hier en elders de tekst der nieuwe Overeenkomst woordelijk wordt weergegeven, de vertaling van steller dezes afkomstig is; de vertaling, die t.z.t. door de Nederlandsche Regeering zal worden gegeven, zal allicht ietwat anders luiden.

Frankrijk van den eisch eener vertaling zullen afzien, is niet denkbaar — een andere taal moeten bezigen. Practisch zal er evenwel geen bezwaar tegen zijn, dat, gezien de bekendheid van het Nederlandsche spoorwegpersoneel met de Fransche en Deutsche talen, aan bedoelden afzender worde toegestaan op den ouden voet te blijven doorgaan. Het voorschrift in kwestie is immers in 't leven geroepen *ten bate van de spoorwegen van den Staat van vertrek*, welker personeel niet voor het feit mag worden gesteld, dat het een taal voor oogen krijgt, die het niet begrijpt. Een *vreemde* Staat zal op het niet bezigen der taal van het land van vertrek nooit aanmerking maken.

30. Verkeer tusschen twee aan elkander grenzende Staten.

Thans geldt de regel, dat de Internationale Overeenkomst niet toepasselijk is op zendingen van het grondgebied van een Staat met bestemming, hetzij naar het grensstation van een aangrenzenden Staat, waar de douaneformaliteiten vervuld moeten worden, hetzij naar een station, gelegen tusschen laatstbedoeld station en de grens zelve, tenzij de afzender de toepassing dezer Overeenkomst mocht verlangen. Hetzelfde geldt voor de omgekeerde richting (zie sub 1 van het protocol, behorende bij de oorspronkelijke Overeenkomst).

Door de nieuwe Overeenkomst wordt deze regeling eenerzijds uitgebreid, anderzijds daarentegen beperkt, doordien bepaald is, dat van de toepassing der Overeenkomst uitgesloten zullen zijn de zendingen *tusschen stations van twee aan elkander grenzende Staten* (dus niet alléén het verkeer met de *douanestations* van den aangrenzenden Staat en met de tusschen dat station en de grens gelegen stations), voor zoover het vervoer over het geheele parcours wordt bewerkstelligd door een spoorweg van één dezer Staten, evenwel slechts onder deze voorwaarden, dat de afzender door de keuze van het vrachtbriefformulier de toepassing van het binnenreglement van dien spoorweg opeischt en geen dezer Staten er zich tegen verzet.

40. Deelneming van andere ondernemingen dan spoorwegen.

Tot dusver was de toepassing der Overeenkomst beperkt tot het vervoer over de door de contracteerende Staten aangewezen en in een tot dit doel opgestelde lijst vermelde *spoorwegen* (art. 1).

Volgens de nieuwe Overeenkomst zullen in die lijst bovendien kunnen worden opgenomen regelmatig geëxploiteerde *automobiel-* en *scheepvaartdiensten*, die, in aansluiting aan een vervoer per spoorweg en onder de verantwoordelijkheid van een der contracteerende Staten of van een in de lijst ingeschreven spoorweg, internationaal vervoer bewerkstelligen. Die diensten zullen alle verplichtingen en alle rechten hebben, die voor de spoorwegen uit de Overeenkomst voortvloeien, behoudens wijzigingen, geboden door den verschillenden aard van het bedrijf. Die wijzigingen zullen evenwel niets mogen veranderen aan de in de Overeenkomst vervatte regels in zake de verantwoordelijkheid.

50. Bijlage 1 (Voorwaardelijk ten vervoer toegelaten goederen).

Reeds in 1912 werd, ter vervanging van de langzamerhand op menig punt verouderde Bijlage 1, een nieuwe Bijlage uitgewerkt. Verder dan tot een ontwerp is het echter niet gekomen. De jongste Conferentie heeft, dat ontwerp tot grondslag nemende, er talrijke wijzigingen in aangebracht.

Tevens heeft de Conferentie zich uitgesproken voor de instelling van een technische commissie, welke taak het zal zijn voorstellen te doen om de Bijlage 1 gelijken tred te doen houden met de nieuwste resultaten van de wetenschap en de ervaringen der spoorwegen. Volgens het voorstel der Conferentie zullen in de Commissie permanent vertegenwoordigd zijn Duitschland, Frankrijk en Italië, terwijl alle andere contracteerende Staten er zich in zullen kunnen laten

vertegenwoordigen, wanneer zij dit wenschelijk achten. Uitgaande van de overweging, dat voor de Bijlage 1 de voor wijziging van de overige gedeelten der Overeenkomst te volgen weg te lang en met te veel formaliteiten gepaard is, stelt de Conferentie den volgenden gang van zaken voor: de beslissingen der Commissie zullen onverwijld door tusschenkomst van het Centraal Bureau te Bern aan de Regeeringen der contracteerende Staten worden medegedeeld en als aangenomen zijn te beschouwen, indien niet binnen twee maanden ten minste twee Regeeringen er zich tegen hebben verklaard. Zij zullen in werking treden den eersten dag van de derde maand, volgende op die, waarin het Centraal Bureau de contracteerende Staten van de aanneming der voorstellen heeft verwittigd.

60. Aanneming van den goudfranc.

In de Overeenkomst is hier en daar sprake van „francs”. Ten einde een zoo stabiel mogelijke muntsoort te verkrijgen, heeft de Conferentie in de nieuwe Overeenkomst de bepaling opgenomen, dat onder de uitdrukking „franc” moet worden verstaan de goudfranc, d.i. een denkbeeldige munt ter waarde van $\frac{1}{5.18}$ Amerikaanschen dollar.

70. Vervoer van kostbaarheden.

Volgens de bestaande Overeenkomst zijn zekere goederen van hooge waarde tot het internationaal vervoer slechts toegelaten, hetzij op grond van tusschen de Regeeringen der betrokken Staten gesloten bijzondere overeenkomsten, hetzij op grond van door de daartoe gemachtigde spoorwegen opgestelde en door alle bevoegde autoriteiten goedgekeurde tarieven. [§ 1 sub (2) 2o. van de Uitvoeringsbepalingen].

Bij ontstentenis van een en ander is rechtstreekse verzending met internationalen vrachtbrief uitgesloten, zoodat niets anders overblijft dan adresseering aan een tusschenpersoon op het grensstation, die voor doorzending met nieuwen vrachtbrief zorgt.

De vorenbedoelde goederen van hooge waarde, zijn als volgt omschreven:

„Goud en zilver in baren, platina, gemunt geld of gelds-„waardig papier, documenten, edelgesteenten, echte paarlen, „kleinoodiën en andere kostbare voorwerpen, kunstvoorwerpen als schilderijen, beelden, bronzen, ouden. Tot de „kostbare voorwerpen zijn bijvoorbeeld te rekenen zeer „waardevolle kant en zeer waardevol borduursel.”

De Overeenkomst heeft weinig kwesties opgeleverd, die zooveel stof hebben opgejaagd als de vraag: welke goederen, behalve de twee als voorbeeld genoemde, behooren tot de „andere kostbare voorwerpen”? Het zou te ver voeren de kostbaarheden-misère hier ter plaatse in extenso te behandelen. Vermeld zij slechts, dat de talrijke pogingen der spoorwegen, om vorenbedoeld begrip door tariefbepalingen nader te definieeren, tot hoogst onbevredigende resultaten hebben geleid en dat, bij vergelijking van de jurisprudentie in de onderscheidene Staten, van uniformiteit weinig te bespeuren valt.

De Conferentie heeft begrepen, dat zij den knoop moest doorhakken. Zij heeft eerst onderzocht of de zaak niet te regelen ware door als „kostbaarheden” te beschouwen alle voorwerpen, waarvan de waarde zeker bedrag per kilogram overschrijdt. Zij heeft hiervan echter om verschillende redenen afgezien, o. a. omdat deze oplossing tot moeilijkheden zou leiden in die landen, waar de waarde van het geld en de prijs der goederen aan belangrijke schommelingen onderhevig zijn en belangrijk afwijken van de in andere landen verkregen stabiliteit.

De Conferentie heeft daarom gemeend de oplossing in een andere richting te moeten zoeken. Uitgaande van de overweging, dat eenerzijds een juist criterium ter onderscheiding van „kostbare” en „niet kostbare” voorwerpen niet te vinden is, terwijl anderzijds de bestaande bepalingen omtrent de door den spoorweg in geval van verlies of beschadiging van goederen te

verleenen vergoeding (artikel 34 en 37) ¹⁾ te streng zijn, dan dat den spoorweg de verplichting zou kunnen worden opgelegd onder die voorwaarden ook voorwerpen van zeer hooge waarde te vervoeren, heeft de Conferentie besloten, vorenbedoelde bepalingen in dien zin te wijzigen, dat de spoorweg voor alle goederen, welke dan ook, niet verder aansprakelijk zal zijn dan tot een maximum-bedrag van 50 (goud-) francs per kilogram bruto (waarbij nog, evenals vroeger, komt restitutie van het betaalde wegens rechten, vracht en andere kosten).²⁾

Door deze oplossing, die het mogelijk heeft gemaakt de verschillende behandeling van „kostbare” en „niet kostbare” voorwerpen op te heffen, zijn de belangen van het publiek voldoende gedekt. Immers, evenals de afzenders tot nu toe voor gewone goederen het „belang bij de levering” in den vrachtbrief hebben kunnen aangeven — zulks om casu quo, boven en behalve de vergoeding, waarop de art. 34 en 37 recht geven, de verder geleden schade (gederfde winst) vergoed te krijgen — zullen zij dat voortaan voor alle goederen (dus ook voor zoogenaamde kostbaarheden) kunnen doen. In dat geval zal casu quo, boven en behalve de „normale” vergoeding, een verdere schadevergoeding worden verleend tot ten hoogste het aangegeven bedrag. De spoorweg vindt voor dit risico dekking in de premie, die hij bij aangifte van het bedrag bij de levering in rekening brengt.

So. Verplichting van den spoorweg om te vervoeren.

Volgens de bestaande Overeenkomst is één der redenen, die den spoorweg van de verplichting tot vervoer ontheft, het geval van overmacht (art. 5 sub (1) 3o). In plaats van „overmacht” wordt voortaan gesproken van „omstandigheden, welke de spoorweg niet kon vermijden en die hij ook niet kan verhelpen” („circonstances que le chemin de fer ne pouvait pas éviter et auxquelles il ne dépend pas de lui de remédier”).³⁾ De bedoeling is, de verplichting van den

1) Deze artikelen luiden:

„Indien ... de spoorweg tot schadevergoeding wegens geheel of gedeeltelijk verlies van het goed verplicht is, wordt de vergoeding berekend volgens den marktprijs van goederen van dezelfde soort en hoedanigheid, ter plaatse waar en ten tijde waarop het goed ten vervoer is aangenomen en bij gebreke van marktprijs naar de gewone waarde van soortgelijk goed op die plaats en dien tijd. Daarbij komt de vergoeding van hetgeen wegens rechten en andere onkosten alsmede voor vracht reeds betaald mocht zijn.” (Art. 34).

„In geval van beschadiging heeft de spoorweg het volle bedrag der waardevermindering van het goed te betalen.” (Art. 37).

2) De nieuwe bepalingen luiden:

„Indien de spoorweg op grond van bepalingen van deze Overeenkomst tot schadevergoeding wegens geheel of gedeeltelijk verlies van het goed verplicht is, wordt de vergoeding berekend:

volgens den beursprijs,
bij gebreke daarvan volgens den marktprijs,
bij gebreke van beide volgens de gemeene waarde,
van goederen van dezelfde soort en hoedanigheid ter plaatse waar en ten tijde waarop het goed ten vervoer is aangenomen. Evenwel mag ... de vergoeding 50 francs voor elk ontbrekend Kilogram bruto niet overschrijden.

Daarbij komt de vergoeding van hetgeen wegens rechten, vracht en andere kosten is betaald ...”

„In geval van beschadiging heeft de spoorweg ... het volle bedrag der waardevermindering te betalen.

De vergoeding mag echter niet hooger zijn dan;

a. wanneer de geheele zending waardeloos is geworden, het bedrag, dat bij verlies der geheele zending te betalen ware;

b. wanneer slechts een gedeelte der zending waardeloos is geworden, het bedrag, dat bij verlies van dit gedeelte der zending te betalen ware.”

3) Dezelfde terminologie is gebezigd ter plaatse waar aangegeven wordt, in welk geval de spoorweg ontheven is van de aansprakelijkheid voor overschrijding van den leverings-tijd. Daarentegen is, voor wat de eventuele niet-aansprakelijkheid voor verlies of beschadiging betreft, het begrip „overmacht” gehandhaafd.

spoorweg om te vervoeren niet eerst bij het intreden van overmacht, maar reeds eerder te doen ophouden.

Een tweede punt is het volgende: thans moet de verzending van goederen plaats hebben in de volgorde waarin deze ten vervoer zijn aangenomen „voor zoover de spoorweg niet een voldoende op de eischen der exploitatie of op het algemeen belang gegronde reden van afwijking kan doen gelden” (art. 5 sub (3)). In de nieuwe Overeenkomst wordt laatstbedoelde uitzondering als volgt geformuleerd:

„Indien het algemeen belang of de eischen der exploitatie „het vereischen, kan de bevoegde macht bepalen, dat
„a. de dienst geheel of ten deele kan worden stopgezet;
„b. zekere zendingen uitgesloten of slechts onder bepaalden voorwaarden toegelaten zullen worden;
„c. zekere zendingen den voorrang zullen hebben.
„Dergelijke maatregelen moeten ter kennis van het publiek worden gebracht.”

9o. Vrachtbrieven.

Omtrent de voor de vrachtbrieven te bezigen talen wordt verwezen naar hetgeen reeds vroeger onder het hoofd „Taalkwestie” (4o.) werd gezegd.

Overigens valt op te merken, dat de bestaande bepalingen omtrent hetgeen de afzender in de vrachtbrieven heeft te vermelden [art. 6 sub (1)], grondig zijn herzien. In de eerste plaats heeft het geheel aan duidelijkheid gewonnen, doordien men bedoelde vermeldingen in twee categorieën heeft ingedeeld, n.l. 1o. vermeldingen, waartoe de afzender verplicht is; 2o. facultatieve vermeldingen. Verder is de bestaande tekst op menig punt verduidelijkt en aangevuld; hier vooral heeft men geput uit de, reeds eerder vermeldde, door de spoorwegen vastgestelde en in de tarieven opgenomen algemeene additionele bepalingen van het Internationale Transportcomité. Nieuw is o.a. de bepaling, dat de vermeldingen op de vrachtbrieven „op onuitwischbare wijze geschreven of gedrukt” moeten zijn; hierbij is niet uitdrukkelijk van anilinepotlood gesproken, hoewel erkend werd, dat het gebruik daarvan zeer verbreid is en geen bezwaar schijnt op te leveren. Ten slotte zijn in het vrachtbriefformulier eenige wijzigingen aangebracht.

10o. Onderzoek van den inhoud der zendingen door den spoorweg.

Tot dusverre is de spoorweg, indien hij wil overgaan tot een onderzoek van den inhoud der colli en dit onderzoek niet geschiedt op grond van politie-maatregelen, steeds verplicht den rechthebbende op te roepen bij dit onderzoek tegenwoordig te zijn [art. 7 (2)]. In vele gevallen, b.v. bij een onderzoek ergens onderweg, heeft die oproeping geen zin, aangezien de rechthebbende meestal niet zal verschijnen. De nieuwe Overeenkomst bepaalt dan ook het volgende: indien het onderzoek op het station van vertrek plaats heeft, moet de afzender en indien het op het station van aankomst plaats heeft, moet de geadresseerde worden opgeroepen. Verschijnt de opgeroepene niet of heeft het onderzoek op een onderwegstation plaats, dan moet, voorzoover de wetten of reglementen van het land van onderzoek niet iets anders voorschrijven, voor de tegenwoordigheid van twee niet tot het personeel van den spoorweg behorende getuigen worden gezorgd.

11o. Boete bij onjuiste inhouds- of gewichtsopgave, enz.

De tegenwoordige bepalingen [art. 7 sub (4) en (5) en § 3 der Uitvoeringsbepalingen] zijn in een geheel nieuw kled gestoken; de tekst is veel vollediger en nauwkeuriger geworden. Van principiëelen aard is de volgende wijziging: volgens de oude Overeenkomst is, indien goederen, die van het vervoer zijn uitgesloten of in de Bijlage 1 zijn opgenomen, met een onnauwkeurige of onvolledige verklaring ten vervoer worden aangegeven of de door de Bijlage 1 voorgeschreven veiligheidsmaatregelen bij de aanbieding ten vervoer niet in acht zijn genomen, een uniforme boete verschuldigd van 15 francs per kilogram-bruto. De nieuwe Overeenkomst heeft voor de hier bedoelde goederen

verschillende boetebedragen aangenomen, afdalende van 15 francs tot 1 franc per kilogram-bruto, naar mate de aard van het goed de overtreding minder ernstig maakt. Bovendien werd bepaald, dat, indien in de voorschriften, geldende voor het interne verkeer van den spoorweg die de overtreding vaststelt, lagere boetebedragen zijn aangegeven dan de vorenbedoelde, die lagere bedragen worden geheven. Met dit laatste is tegemoet gekomen aan een wensch van Duitschland, welks gedelegeerden er op wezen, dat bij de tegenwoordige koersschommelingen en de groote verschillen in waarde tusschen de muntsoorten der onderscheidene landen, het niet wól doenlijk was voor alle landen dezelfde boetebedragen aan te nemen.

12o. Tarief-moeilijkheid.

Het geval doet zich meermalen voor, dat bij een internationaal vervoer een spoorweg betrokken is, die voor zekere goederen of trajecten slechts één soort tarief (of ijl- of vrachtgoed) heeft. Om de daaruit voortvloeiende moeilijkheden op te heffen — men denke b.v. aan het geval, dat in Nederland met vrachtgoedvrachtbrief een zending naar Frankrijk ten vervoer wordt aangeboden, bestaande uit goederen die in Frankrijk slechts als ijlgoed kunnen worden bevracht —, heeft de Conferentie een bepaling opgenomen, welke den betrekkelijken spoorweg toestaat, zijn voor slechts ééne wijze van vervoer geldend tarief op internationale zendingen toe te passen, *onverschillig of deze van een ijlgoed- dan wel van een vrachtgoedvrachtbrief vergezeld zijn*, zulks met dien verstande, dat de leveringstijd zich zal richten naar de bezigde soort vrachtbrief.

P. ELIAS.

(Slot volgt.)

DOCUMENTARY WORK.

(Eenheid in bevrachtingsdocumenten.)

De nauwere internationale samenwerking, die sinds geruimen tijd bestaat ten opzichte van het bovengenoemde onderwerp, geeft mij aanleiding tot eenige opmerkingen. Het is merkwaardig, dat een Engelsche naam gekozen moet worden, omdat een goede Nederlandsche uitdrukking niet bestaat voor het belangrijke werk, dat de „Documentary Committee of the Chamber of Shipping” te zamen met de „Documentary Council of the Baltic and White Sea Conference” in samenwerking met de „Nationale Reedersorganisaties” verrichten.

De twee eerstgenoemde instituten hebben, veelal in overleg met den handel, reeds jaren geleden een aantal standaarddocumenten in het leven geroepen, die, hoewel nog niet bindend voor alle reeders, toch de leidende bevrachtingsdocumenten geworden zijn, waarop de handel zich baseert. Deze documenten zijn door de Chamber of Shipping en de Baltic and White Sea Conference erkend als z.g. „approved documents”. Ter verduidelijking volgt aan het slot een overzicht van deze thans bestaande z.g. „approved documents”.

Ons land, resp. onze reedersgemeenschap, heeft bij de samenstelling van deze documenten geen stem gehad, doch naarmate het werk van de Chamber of Shipping en de Baltic and White Sea Conference opschoot, is men gaan voelen, dat een samenwerking van de belangrijke zeevarende natieën op dit gebied onontbeerlijk is en het is naar aanleiding daarvan geweest, dat verleden jaar op de „International Shipping Conference” te Londen van Engelsche zijde een oproep gedaan werd om ten opzichte van het Documentary Work meer samenwerking tusschen verschillende landen te krijgen. Deze oproep heeft tot resultaat gehad, dat door de „nationale” reedersorganisaties in verschillende landen „Documentary Committees” werden benoemd, die ten opzichte van het redigeeren van documenten onderling overleg plegen. Zoo vormde ook de Nederlandsche Reedersvereniging in ons land een „Documentary Committee”.

Nadat deze eerste stap genomen was, bleek echter meer en meer, dat slechts Engeland en eenige Scandinavische reedersorganisaties hunne leden kunnen

dwingen zich aan de voorgeschreven documenten te houden.

Deze omstandigheid gaf Sir Ernest Glover, den Voorzitter van de Chamber of Shipping te Londen, in de laatste vergadering van de Baltic & White Sea Conference, onlangs te Gothenburg gehouden¹⁾ de volgende woorden in den mond:

„It is necessary that the delegates on their return to their own countries should set on foot an active propaganda with a view to inducing all owners to come into some form of association, which would have power to give the necessary assurances to the Documentary Committee to enable it to go forward with confidence, and that as soon as such propaganda had taken effect a further meeting should be held in order to co-ordinate the necessary action.

„In the meantime, the representatives of each country should consider what sanction could, subject to their national laws, be introduced into the Rules of their national, local or other association. A draft model clause is prepared which associations might sign for insertion in rules or articles — this for consideration — and further a memorandum of agreement to be signed by the associations.”

Sir Ernest Glover vestigde nogmaals de aandacht op het besluit verleden jaar genomen in de „International Conference” te Londen, luidende als volgt:

„1. It was agreed that it is desirable to devise means whereby owners of all nationalities should agree to abide strictly by the documents arranged by the Documentary Committee of the Chamber of Shipping and the Documentary Council of the Baltic and White Sea Conference.

„2. It was further agreed that some system should be arranged to make known and take into consideration the views of foreign owners when charters were to be revised in the Documentary Committee. Methods by which this might be achieved were suggested.

„3. It was recognised that the question of binding owners was one of great difficulty.”

Het lijkt geen twijfel, dat de Nederlandsche reeder van het belangrijke werk, reeds van Engelsche zijde gedaan, wèl de voordeelen heeft genoten, doch nimmer aan dat werk in opbouwenden zin heeft deelgenomen en ook niet zal kunnen deelnemen, zolang niet in ons land een vorm gevonden is, waarbij de reeders, onder volle erkenning van het nut en de noodzaak van „Documentary Work”, bereid zijn zich onderling te binden om uitsluitend gebruik te maken van de z.g. „approved documents”.

Zonder twijfel is de oplossing van deze zaak in Engeland en in sommige Scandinavische landen gemakkelijker te vinden dan in Nederland en wel omdat het overgrootste deel van Engelsche en Scandinavische reeders aangesloten is bij de z.g. „Protectionclubs”, die de uit het vervoer of een bevrachting voortkomende moeilijkheden niet erkennen en ook niet wenschen op te lossen of schadevergoeding te betalen, indien het vervoer geschied is op de z.g. „non approved documents”. In Nederland daarentegen is slechts een zeer klein deel van de reeders aangesloten bij de z.g. protectionclubs. Toch zal men in ons land moeilijk kunnen voortgaan te profiteeren van het nuttige werk, dat in andere landen op Documentary gebied gedaan wordt en zal de Nederlandsche reedersgemeenschap geen stem kunnen blijven hebben in de internationale documentaire commissie, indien niet de Nederlandsche reeders zich op de een of andere wijze willen onderwerpen aan de „approved documents”. Te minder bezwaar kan hiertegen bestaan, waar het overgrootste deel van de standaarddocumenten in overleg tusschen reeder en handel zijn tot

¹⁾ [Verg. het art. van Mr. F. W. A. de K. v. L. over „De Haagsche Condiën en hare behandeling te Gothenburg” in het nummer van 11 Juli jl. — Red.]

stand gekomen. Evenmin zal men ten opzichte van een trafiek, waarbij ons land bijzonder belang heeft, o.a. de houtvaart, kunnen komen tot het vaststellen van een behoorlijk bevrachtingsdocument, als niet ook in ons land de oplossing gevonden wordt, waarop van Engelsche zijde zoo sterk wordt aangedrongen, nl.:

„to come into some form of association which would have power to give the necessary assurances to the Documentary Committee to enable it to go forward with confidence.”

Het is te hopen, dat de stappen, die eerstdaags door de Nederlandsche Reedersvereeniging in die richting gedaan worden, voldoende steun zullen vinden, ten einde, zoo mogelijk, deze ook voor de Nederlandsche reeders belangrijke zaak tot een oplossing te brengen.

D. HUDIG L.J.Z.N.

Amsterdam, Juli 1923.

APPROVED DOCUMENTS.

Coal. (which includes Coke and Patent Fuel.)

- 1 Welsh Coal Charter 1896
- 2 Welsh Coal Charter Patent Fuel
- 3 Welsh Coal Charter
- 4 Welsh Coal Charter
- 5 East Coast Coal Charter 1922.
- 6 East Coast Coal Charter
- 7 East Coast Coal Charter
- 8 Scotch Coal Charter
- 9 Scotch Coal Charter
- 10 Scotch Coal Charter
- 11 Coasting Coal Charter 1920
- 12 Coasting Coal Charter 1913
- 13 Coasting Charter-Party, 1921
- 14 The Baltic and White Sea Conference Coal Charter 1921
- 14a Chamber of Shipping Coasting C. P. 1922 (sailing ship)

Wood (for all wood excepting sleepers pitwood and wood pulp).

- 15 Scandinavia and Finland
- 16 White Sea
- 17 Cronstadt, Riga and Memel
- 18 Pitch Pine
- 19 British North American (Atlantic) Wood Charter-Party 1914

Grain.

- 20 Azoff Berth Contract
- 21 Danube Berth Contract
- 22 Sulina and Kustendje Berth Contract
- 23 Bulgarian Berth Contract
- 24 Black Sea Berth Contract
- 25 Black Sea etc. Berth Contract Bill of Lading
- 26 The 1890 Azoff Charter-party
- 27 The 1890 Black Sea Charter-party
- 28 The 1890 Danube Charter-party
- 29 River Plate Charter-Party, 1914, homeward

Stone.

- 30 Stone Charter-Party, 1920

Ore.

- 31 Mediterranean Ore Charter, 1921
- 32 Mediterranean Ore Charter, 1922

Time.

- 33 Time Charter.

WEGENBELASTING.

Op het congres der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten te 's-Gravenhage werd Donderdag 28 Juni jl. behandeld de zeer urgente en belangrijke vraag: „Is het mogelijk en wenschelijk door een algemeene wegenbelasting de vereischte bronnen van inkomsten te vinden ter bestrijding van de door het autoverkeer en door de verhooging van loonen en materiaal zeer vermeerderde onderhoudskosten der wegen?”

Deze vraag werd in uitnemende praeadviezen behandeld door Jhr. Mr. Dr. L. H. N. Bosch Ridder van Rosenthal, Burgemeester van Brummen en Mr. Dr. R. H. baron de Vos van Steenwijk, Griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Beide stukken zijn opgenomen in No. 5 van den 3den jaargang van „Gemeentebestuur”, het maandschrift der genoemde Vereeniging en zijn alleszins lezenswaard.

Belangrijk is het onderwerp zonder twijfel. Mocht in de tweede helft der vorige eeuw het spoorwegverkeer steeds toenemen, vanaf den aanvang der twintigste eeuw treedt de automobiel meer en meer als concurrent op en dreigt reeds thans het spoorwegverkeer bijna te overvleugelen.

Voor ons land is en blijft van groot belang het verkeer te water. Doch daarnevens wordt bij den dag belangrijker het verkeer op de wegen.

Tevens is het zeer urgent een goede oplossing van het wegvraagstuk te vinden. De toestand der wegen laat in ons land zeer veel te wenschen over, niet-tegenstaande ieder jaar aan het onderhoud meer gelden worden besteed.

„Zeer zeker is” — gelijk de heer Van Rosenthal opmerkt — „de top der automobiel-toename bij lange na niet bereikt. De cijfers toonen dit duidelijk aan. In Nederland is er 1 automobiel op 700 inwoners; in andere landen: België, 1 auto per 228 inwoners; Frankrijk, 1 per 176; Groot-Brittannië, 1 per 91; Canada, 1 per 18; Vereenigde Staten, 1 per 10.” Ja, in een der landbouwstaten van laatstvermeld land moet er 1 automobiel per 4 inwoners zijn, waaruit volgt, dat ieder gezinshoofd aldaar een dergelijk verkeersmiddel bezit.

Reeds nu voldoen de harde wegen niet meer. Van het meereendeel is de onderlaag te zwak, van vrijwel alle is de deklaag niet bestand tegen het steeds toenemende verkeer. De wegen verkommeren en de stofplaaig wordt allengs ondraaglijk.

Beide praeadviseurs zijn terecht van meening „dat de weg zich moet aanpassen bij en dienstbaar zijn aan het verkeer, niet omgekeerd. De normale ontwikkeling van het verkeer mag niet worden tegengehouden.”

Een en ander zal groote kosten veroorzaken. Juiste cijfers zijn hieromtrent niet te geven.

Het aantal K.M. verharde openbare weg is volgens den heer Van Rosenthal onbekend, men schat 't op 40.000 K.M. De heer Sandberg, een der sprekers op het congres, nam aan, dat hiervan 20.000 K.M. geschikt moet zijn voor het automobielverkeer en schatte de onderhoudskosten daarvan — bij een cijfer van f 600 per K.M. — per jaar op f 12.000.000. Dit cijfer zal in de toekomst eerder te laag, dan te hoog blijken te zijn.

Wie zullen deze hoge kosten moeten dragen en wien zullen de baten ten goede moeten komen?

Voorop stelt de heer Van Rosenthal „dat de door het Bestuur gestelde vraag van het denkbeeld uitgaat, dat de onderhoudskosten der wegen zeer zijn vermeerderd door:

- a. het autoverkeer;
- b. de verhooging van loonen en materiaal.”

Z.i. nu „kunnen de onder b. genoemde elementen voor de toekomst moeilijk veel gewicht in de schaal leggen. Deze verhoogingen kunnen heel wel tijdelijk zijn. Doch al ware het anders, gelijk bij alle andere staatsuitgaven, behoort een verhoogde onkosten-rekening, die niet zijn oorzaak vindt in een nieuw element, bestreden te worden uit verhoogde inkomstposten, langs dezelfde lijn als de oorspronkelijke dekking opgebouwd; immers alleen zóó kan de later dalende rekening ook weder een gelijktijd dalenden inkomstpost tegenover zich vinden.”

Beide praeadviseurs zijn van meening, dat de kosten onder a. vermeld, door het autoverkeer mede moeten worden gedragen. Er moeten — schrijft de heer Van Rosenthal — „nieuwe bronnen van inkomsten aangeboord worden”, niet om noodlijdende kassen te stijven, die misschien uit anderen hoofde deze stijving behoeven, doch om het wegnnet eerst aan te passen aan het moderne verkeer en vervolgens met de ontwikkeling van dat verkeer gelijken tred te doen houden.

De heer De Vos van Steenwijk komt tot eenzelfde conclusie. Hij merkt daarbij op, dat deze wegbelasting slechts wordt aanbevolen als noodzakelijk kwaad,

waarbij de nadruk op het woord „noodzakelijk” valt.

De heer Van Rosenthal merkt nog terecht op, dat, waar „de door het autoverkeer zeer vermeerderde, en blijvend vermeerderde, onderhoudskosten” door een nieuwe belasting mogen, ja zelfs met het oog op de belangen van den Nederlandschen belastingbetaler moeten worden gedekt, daarin geen reden mag worden gezien om op dien nieuwen belastingbetaler de oorspronkelijk bestaande uitgaven af te wentelen.

Beide praeadviseurs zijn van meening, dat men voor het houden van motorrijtuigen een bijdrage in de onderhoudskosten van den weg kan vorderen, en dat er geen reden is het rijwielverkeer in de belasting te betrekken. De heer De Vos van Steenwijk wil — in tegenstelling met zijnen medepraeadviseur — de paardentractie ook belasten.

De heffingen behooren, volgens beiden plaats te hebben en door het Rijk, en door de Provincie. De heer Van Rosenthal geeft de voorkeur aan een Rijksbandenbelasting, de heer De Vos van Steenwijk aan een Rijksmotorbrandstofbelasting. Volgens beiden zal voor de heffing van weggeld door de Provincie gebruik moeten worden gemaakt van het stelsel van rijkaarten.

Eensgezind zijn beiden in hunne veroordeeling van het systeem van gemeentelijke heffingen. „Voorzeker moet het moderne verkeer niet meer dan noodzakelijk is, worden belemmerd. Naast provinciale rijkaarten moeten niet nog bovendien gemeentelijke rijkaarten kunnen worden geëischt. Het aantal der gemeenten is daartoe te groot en haar gebied te beperkt.”

Wijders is de heer De Vos van Steenwijk van meening, „dat de storting van de opbrengst dezer heffingen in een bepaald fonds of uitdrukkelijke toekenning aan deze heffingen van het karakter van bestemmingsheffingen, geen aanbeveling verdient. Dit wil niet zeggen, dat de opbrengst voor andere doeleinden behoort te worden aangewend. Bij de invoering behoort wel degelijk op den voorgrond te staan, dat de opbrengst van de Rijksheffing moet worden aangewend ter verbetering van de Rijkswegen, terwijl de opbrengst van de provinciale heffing voor de verbetering van de provinciale en andere wegen behoort te worden gebruikt, zooals b.v. met de opbrengst van de provinciale heffing in Groningen ook geschiedt. In beginsel moeten deze heffingen echter blijven: belastingen, die onder de gewone Rijks- en provinciale inkomsten worden opgenomen.”

De heer Van Rosenthal wil „de opbrengst der bandenbelasting aan 's Rijks wegdienst ten goede doen komen. Over de verdeling der andere belasting behooren bij de wet eenige algemeene regels te worden gesteld; de verdeling zelve en de daarmede gepaard gaande contróle op het gebruik der gelden, behoort in handen van Gedeputeerde Staten te blijven. Partijen bij deze verdeling zijn: de provincie, zoo zij wegen onder hare zorg heeft, de gemeenten, in sommige provinciën de waterschappen.”

Uitgesloten wil hij hebben de toepassing der — den gemeentebesturen thans maar al te bekende — formule „indien en voorzover de financiële omstandigheden der gemeente zulks noodzakelijk maken.”

Hij stelt zich „den maatstaf van verdeling tweeledig voor:

- 1o. naar het aantal K.M. voor automobielverkeer geschikten openbaren weg, waarvoor de overheid heeft te zorgen;
- 2o. naar het aantal in het territorium van de overheid aangeslagen motorrijtuigen.

De eerste maatstaf geeft een redelijke basis wat aangaat de kosten van het wegnnet, zooals het voor de auto beschikbaar moet liggen; de tweede basis wijst naar het meerder of minder gebruik, dat van den weg wordt gemaakt, want in doorsnede maakt toch de auto het meest gebruik van den weg, het dichtst bij haar garage.”

De laatste maatstaf komt ons onjuist voor. Toegegeven kan worden, dat in doorsnede de auto het meest

gebruik maakt van den weg, het dichtst bij haar garage; dit wijst evenwel niet naar het meerder of minder gebruik, dat van den weg wordt gemaakt. Immers in een plattelandsgemeente kan door auto's een zeer intens gebruik van den weg worden gemaakt, zonder dat er maar zelfs één motorrijtuig aangeslagen kan worden. De fout in de redeneering zit hierin, dat het (in doorsnede) minder gebruik van de auto in een andere gemeente geheel verwaarloosd wordt. Een gevolg hiervan zou zijn, dat een dergelijke maatstaf, hoe men dien ook hanteert, tot zeer groote onbillijkheden aanleiding zou geven.

Ten slotte verwerpen beide praeadviseurs het denkbeeld, dat „overdracht van wegen moet plaats vinden zoodanig, dat in grove trekken een eerste klasse wegennet, de groote verkeerswegen, aan het Rijk, een tweede klasse net, de intercommunale wegen, aan de provincie en een derde klasse net, de locale wegen, aan gemeenten en waterschappen zou worden toevertrouwd.”

„Het stelsel zou misschien” — gelijk de heer De Vos van Steenwijk het uitdrukt — „aanbeveling verdienen, wanneer het geheele wegennet in een streek nog van den aanvang zou moeten worden aangelegd, b.v. over een aantal jaren in één van de drooggemaakte Zuiderzeepolders. Men heeft nu eenmaal te maken met een bestaand wegennet, waarvan het onderhoud allesbehalve naar dit stelsel tusschen Rijk, provincie, gemeente en waterschap is verdeeld. Herclassificatie van dit wegennet zou veel omslag meebrengen, die geenszins gerechtvaardigd zou zijn door het doel, dat er mede wordt beoogd. Immers overbrenging van het onderhoud van een lagere naar een hogere corporatie zou grootendeels geschieden met de bedoeling daardoor een beter onderhoud te waarborgen of om te verzekeren, dat een gewenschte verbetering eerder tot stand komt. Geen van beide doeleinden zou echter hierdoor worden verwezenlijkt. Het onderhoud van de Rijkswegen steekt niet steeds gunstig af bij het onderhoud van de lagere corporaties, gelet op de Rijkswegen Delft—Overschie, Amsterdam—Haarlem enz. Aan de bestaande Rijkswegen zijn nog zooveel verbeteringen aan te brengen, dat het Rijk aan nog meer wegen, die verbetering vereischen, geen behoefte heeft. Ook ten aanzien van de verhouding tusschen de provincie eenzijdig en de gemeente en waterschap anderzijds, kunnen gedeeltelijk dezelfde opmerkingen worden gemaakt.”

Wij zouden er nog bij willen voegen, dat blijkens de practijk de lagere corporaties met meer „efficiency” de wegen plegen te onderhouden en verbeteren.

Over het algemeen konden de verschillende sprekers op het congres zich wel in hoofdzaak met de door de praeadviseurs naar voren gebrachte denkbeelden vereenigen.

Twee principiele aanvallen hadden zij eigenlijk slechts te verduren.

De heer Van Niftrik, wethouder van Vlissingen, bestreed — zonder op het congres van eenige zijde steun te verkrijgen — het denkbeeld, dat de onderhoudskosten der wegen mede moeten worden gevonden uit de opbrengst van de door de praeadviseurs aangegeven belastingen.

Het Rijk moet de kosten van hare wegen dekken uit de opbrengst der algemeene Rijksmiddelen.

Voor de provincie zou spreker een egalisatiestelsel, als door hem ontwikkeld in de zomering van 1921 van de Staten van Zeeland, ingevoerd willen zien.

Als wij den spreker goed begrepen hebben, is de quintessence van dit stelsel, dat die bewuste kosten, door de provincies gezamenlijk gedragen en uit de opbrengst der opcenten gedekt moeten worden.

Spreker heeft er bezwaren tegen, dat de overheid voor elk onderdeel van hare bemoeiingen speciale belastingen heft. Voorts is hij bevreesd, dat de eigenaren der vrachtauto's de kosten zullen afwentelen en dat een gevolg hiervan zal zijn verhooging der prijzen van levensmiddelen.

Spreker vergat evenwel, dat niet alleen de vracht-, maar ook de personenauto's belast zouden worden (volgens de heer Van Rosenthal werd in 1922 het aantal automobielen in Nederland geschat op pl.m. 10.000, waarvan het aantal vrachtauto's op 3000). Voorts betaalt men voor vervoer over de spoorwegen niet alleen voor het gebruik der wagens, maar ook voor het gebruik van „weg en werken”, waartegen spreker wel geen bezwaar zal hebben.

Ook komt 't ons voor, dat de heer Niftrik te weinig oog heeft voor de groote, nog te wachten, uitbreiding van het autoverkeer en den invloed daarvan op het onkostencijfer der wegen.

Wil men een wegbelasting met den heer De Vos van Steenwijk noemen een noodzakelijk kwaad, waarbij de nadruk op het woord „noodzakelijk” valt, aangenomen moet zeker wel worden, dat zonder invoering van een dergelijke belasting onze wegen niet in goeden toestand zullen worden gebracht en gehouden.

Ons wil 't evenwel billijk toeschijnen, dat zij, die de groote en blijvende vermeerdering van onderhoudskosten der wegen veroorzaken, ook die kosten, voor zoover deze door hun toedoen hooger zijn, geheel, althans voor een aanmerkelijk deel dragen.

Jhr. Sandberg, Griffier der Staten van Zuid-Holland wil van een provinciale regeling der auto-belasting niet weten en geeft de voorkeur aan een Rijksregeling.

Tegen het stelsel van den heer Van Rosenthal, dat de houders van vrachtautomobielen, boven zeker eigen gewicht en van bijzonder soort auto's enz. in elke provincie, waar zij rijden willen, laat betalen, voert spreker aan, dat dit, vooral bij te verwachten toeneming van verkeer, voor hen te duur en omslachtig, mitsdien te belemmerend zou zijn. Het systeem van den heer De Vos van Steenwijk — voor gewone en vrachtauto's slechts heffing van belasting in één provincie, welk systeem de heer Van Rosenthal ook voor gewone auto's huldigt — bestrijdt Jhr. Sandberg, voornamelijk door verwijzing naar de provincie Utrecht, waar in tegenstelling met de door praeadviseurs naar voren gebrachte provincie Groningen, zeer veel transitoverkeer is.

Als grootste bezwaar voerde de heer Van Rosenthal tegen een Rijksbelasting aan, dat geenszins zekerheid wordt verschaft, dat de opbrengst voor een billijk deel ook werkelijk aan de lagere corporaties ten goede zal komen. Hij vreest, dat van de door het Rijk ontvangen gelden aan de lagere corporaties, speciaal aan de gemeenten zal worden uitgekeerd „indien en voor zoover de financieele omstandigheden dier corporaties zulks noodzakelijk maken”.

Deze vrees is in deze tijden zeker niet ongegrond.

Doch zal met oog op het steeds toenemend autoverkeer en mitsdien ook van het transitoverkeer, een oplossing in den geest van den heer Sandberg wel gewenscht blijken te zijn.

Noodzakelijk komt 't voor bij wet een zoodanige regeling te treffen, dat de lagere corporaties de haar naar billijkheid toekomende gelden ook ontvangen.

Bij de verdeling der baten over de overheden, met de zorg der openbare wegen belast, zou dan op ruime schaal gebruik moeten worden gemaakt van de medewerking van Gedeputeerde Staten der onderscheidene gewesten, die door hunne groote kennis van plaatselijke toestanden daartoe bij uitnemendheid geschikt zijn.

Beknopt, wellicht te beknopt werd hier een en ander omtrent het wegvraagstuk medegedeeld; aanbevelenswaardig is de lezing der beide praeadvisen, waarin te vinden is — gelijk de „Nieuwe Rotterdamse Courant” het uitdrukte in het Hoofdartikel van 25 Juni 1923 — een rijke bron van feitelijke gegevens en belangrijke beschouwingen.

Het onderwerp is belangrijk en urgent; moge in deze door de Autoriteiten „met bekwamen spoed” gehandeld worden. Er is „periculum in mora”.

Lochem.

F. W. R. WTTWAALL.

DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN KLEIN-AZIE.

II. (Slot).

De concessie, die, zooals in het vorige nummer werd uiteengezet, een perspectief opent van rijkdommen „beyond the dreams of avarice”, bevat echter allerlei bepalingen, die voor de concessionarisse tamelijk bezwaarlijk zijn, zoodat het, ook uit dien hoofde, de vraag is, of het noodige kapitaal gefourneerd zal worden.

Volgens art. 3 toch zal zij binnen 30 dagen na definitieve verleening der concessie 70.000 Turksche ponden bij de Italiaansche Handelsbank moeten deponeeren (of bij eene andere bank, behalve bij de Imp. Ottoman Bank). De Ambassade, waaronder de bank ressorteert, zal echter aan de maatschappij een schrijven moeten doen toekomen, waarin zij verklaart, dat alle geschillen aangaande deze transactie zullen gebracht worden voor de tribunalen der Nationale Vergadering te Angora.

Volgens art. 4 moet de Maatschappij binnen zes maanden na ratificatie (in casu dus reeds voor het einde van 1923) een Turksche Naaml. Venn. oprichten, onderworpen aan de tegenwoordige en toekomstige Turksche wetten, en gedurende een maand na de oprichting zal zij de helft van haar aandeelkapitaal ter beschikking van Turksche beleggers stellen.

Volgens art. 7 zal zij aan het Turksche Ministerie van Openbare Werken, die experten zal benoemen, belast met de contrôle der spoorwegen, een jaarlijksche uitkeering van 270 gouden piasters per kilometerconcessie betalen. Dit komt neer op niet minder dan ongeveer een millioen gulden per jaar, vóór er nog iets gedaan is.

Volgens art. 9 zullen de lijnen uit een enkel spoor bestaan, maar zoodra de exploitatie voldoende winst oplevert, is de Maatschappij gehouden, dubbel spoor aan te leggen.

Art. 10 bepaalt, dat alle materialen, machines, kolen enz. benodigd voor de werken der Mij., vrij zullen zijn van alle rechten. Voor kolen geldt dit echter slechts voor de eerste 20 jaren. Gedurende den loop der concessie (99 jaren) zullen alle bezittingen en kapitalen der Mij. eveneens van alle belastingen zijn vrijgesteld. De in den aanhef vermelde overeenkomst der Turksche reg. met de Nationale Turksche Compagnie kan met dit artikel in conflict komen.

Volgens art. 14 zal de Maatschappij zich moeten gedragen naar alle tegenwoordige en toekomstige wetten betreffende onderhoud en politietoezicht op mijnen.

Volgens art. 17 zal zij in vreedstijd zoowel als in oorlogstijd troepen, mails en regeeringsambtenaren moeten transporteeren.

Volgens art. 19 heeft zij het recht, waterkracht te benutten (echter geen monopolie) voor het opwekken van electricische kracht en die voor de exploitatie der spoorwegen te gebruiken en aan derden te leveren.

Volgens art. 22 zal de groote Nationale Vergadering na verloop van 30 jaren het recht hebben de spoorwegen te naasten en wel door aan de Mij. te betalen een jaarlijksche som ten bedrage van de gemiddelde jaarlijksche netto opbrengst der laatste 5 jaren, en zij zal die betalingen doen tot het einde der concessie. Bij de berekening der netto-opbrengst zullen interest en amortisatie niet worden afgetrokken.

Volgens art. 23 zal de Turksche reg. na afloop der concessie alle bezittingen (spoorwegen, mijnen, steden, havens enz.) en de opbrengsten daarvan zonder meer in eigendom verkrijgen.

Volgens art. 24 zal de Maatschappij hare ambtenaren, employés en arbeiders recruteeren uit Turksche onderdanen en scholen voor hun opleiding stichten. Zij mag echter in de hogere ambten vreemdelingen aanstellen, en volgens art. 25 zal de Turksche reg. aan spoorwegen en havens forten mogen aanleggen.

De verdere artikelen bevatten allerlei zeer bezwaarlijke bepalingen betreffende het verlies der geheele concessie ingeval de bouw der spoorwegen gestaakt wordt; de verplichting der Mij. tot het stichten van gebouwen langs de sporen voor Turksche ambtenaren; den bouw van telefoon- en telegraaflijnen die gratis door de regeering gebruikt mogen worden.

Artikel 33 verleent aan de Mij. het reeds eerder genoemde recht, binnen een strook van 20 KM. ter weerszijde van den spoorweg mijnen te ontginnen. Maar, en dit is van gewicht, de Turksche regeering reserveert de rechten, die door derden zijn verkregen.

Hier doet zich natuurlijk de mogelijkheid voor van eindeloze verwickelingen en van de toepassing der oude, beproefde Turksche methode, de vreemdelingen zooveel mogelijk met elkander in conflict te brengen. Zooals uit het kaartje te zien is, ligt Mosoul binnen de strook, doch Mosoul behoort tot aan Engeland gemandateerd gebied en reeds is de Britsche regeering met de Turksche overeengekomen, dat wanneer men het binnen 9 maanden niet eens wordt, de Mosoul-quaestie door den Volkenbond zal worden beslecht. Mocht nu Mosoul definitief aan Engeland worden toegewezen, dan heeft Angora concessie verleend voor gebied, waarover zij geen zeggenschap heeft, met al de verwickelingen die daaruit kunnen voortvloeien.

De winstverdeling is voor de Maatschappij niet ongunstig: na aftrek van alle onkosten, interest, afschrijving en reserve (de percentages zijn niet genoemd) en 12 pCt. aan aandeelhouders zal van het saldo 30 pCt. aan den Turkschen Staat en de overige 70 pCt. aan aandeelhouders ten goede komen.

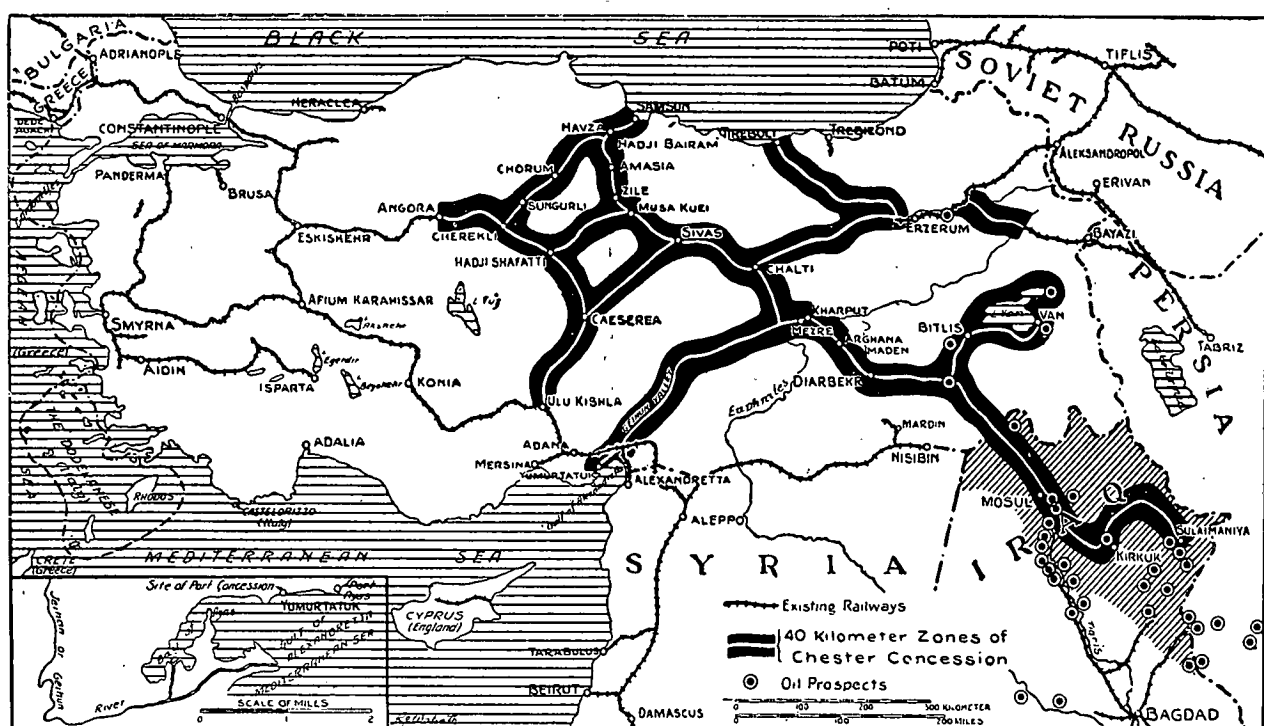
Binnen 2 jaren na den datum der ratificatie wordt de overeenkomst van kracht.

Ten slotte zullen alle geschillen tusschen de Maatschappij en de Turksche regeering worden berecht door den Turkschen Raad van State, terwijl geschillen tusschen de Mij. en particulieren door de Turksche gerechtshoven zullen worden berecht. De correspondentie met de regeering alsmede de dienst der Mij. zal in de Turksche taal geschieden.

Nadat het bovenstaande geschreven was kwam ons de *N. R. Ct.* van 16 dezer onder de oogen, waarin de correspondent van dat blad te Lausanne het een en ander mededeelt aangaande de moeilijkheden, die reeds t.o.v. de Chester-concessie gerezen zijn. Hij schrijft o.a. (d.d. Lausanne, 14 Juli):

Men was Zondag overeengekomen, dat de Turken erkennen zouden de geldigheid van alle oude concessies van vóór 1914, voor zooverre deze toen reeds volkomen rechtsgeldig waren tot stand gekomen en ook reeds een begin van uitvoering hadden gekregen. Over dit algemeene beginsel stond Donderdag geen strijd meer. De moeilijkheid betreft slechts een drietal concessies (Vickers-Armstrong, Turksche Petroleum en Algemeene Regie der Spoorwegen), die bij het uitbreken van den oorlog nog niet volledig verleend waren. De Turken hadden toegestemd, dat voor deze drie maatschappijen bijzondere bepalingen in een protokol zouden worden opgenomen, waarbij haar bepaalde rechten zouden worden verleend. De geallieerden beweren nu, dat men Zondag ook reeds omtrent den omvang dier rechten tot bindende overeenstemming is gekomen; de Turken houden vol, dat men omtrent de bijzonderheden nog niet tot algeheele overeenstemming was gekomen. De waarheid zal vermoedelijk wel zijn, dat de geallieerden in het midernachtelijke uur eenige bijzonderheden hebben opgesomd, als moerende worden opgenomen in het protokol, en dat de Turken, door noch tegen te spreken noch toe te stemmen, een eenigszins onzuiveren toestand hebben geschapen, zonder dat echter bepaald thans van woordbreuk aan Turksche zijde kan worden gesproken. Het schijnt trouwens, alsof ook de geallieerden vandaag wel vonden, dat men in de beschuldigingen tegen Ismet Pasja van terugkomen op de beslissingen van Zondag wel wat al te heftig is geweest.

Al is er dan geen woordbreuk geweest, de omstandigheid is niet weg te cijferen, dat omtrent dit punt, waarbij zoo groote economische belangen betrokken zijn, een ernstig meningsverschil tusschen Turken en geallieerden is ontstaan. Hier is nu eindelijk de „Chester”-concessie op het tooneel gekomen, waarvan men vóór den aanvang der tweede conferentie zeide, dat die een zoo groote rol zou

Het schuin gearceerde gedeelte om Mosool vormt het gebied, hetwelk door Engeland als een deel van Mesopotamië wordt aangemerkt en waaromtrent de beslissing van den Volkenbond kan worden ingeroepen. Het afzonderlijke kaartje links onder geeft vergroot de situatie weer van het havengebied van Yumurtalik aan de Middellandsche Zee.

spelen, doch die zoo merkwaardig op den achtergrond gebleven was. Dat thans plotseling de „Chester“-concessie op het strijdperk is getreden, is beangstigend en opent vooruitzichten van maandenlange nieuwe besprekingen over de economische exploitatie van Turkije, indien het niet gauw gelukt deze laatste moeilijkheid op te lossen.

Het feit is, dat de Chester-concessies in botsing komen met die andere, onvolledige concessies van vóór den oorlog, en dat de deskundigen der geallieerden zoowel als van de Turken nu hadden voorgesteld, dat de oude concessionaris, indien een gedeelte zijner concessie niet kon worden uitgeoefend zonder botsing met Chester, dan zou krijgen een gelijkwaardige andere concessie of financiële schadevergoeding, met het recht van prioriteit, indien de Chester-concessie achteraf zou blijken niet te worden uitgevoerd. Tegen dit recht van prioriteit verzette zich nu plotseling Donderdagavond Ismet Pasja en hierover loopt nu het laatste geschil. Bovendien ontkennen de Turken de algehele wettigheid der concessie der Turksche Petroleummaatschappij en stelden zij voor hieromtrent een beslissing van het Haagsche Internationale Gerechtshof uit te lokken.

Van goed ingelichte zijde vernam ik nu gisteravond, dat achter dit plotselinge verzet van Ismet tegen een door zijn eigen deskundigen uitgewerkt en goedgekeurd voorstel, niemand minder staat dan de Amerikaansche „waarnemer“, de heer Grew. Amerika vindt, dat door deze concessie te veel aan de mogelijkheid van Amerikaansche mededinging wordt onttrokken en protesteerde nu, natuurlijk onder het voorwendsel der Petroleum-concessie en tegen het recht van voorrang, dat de Régie générale des Chemins de fer zou hebben bij een niet in werking treden der Chester-concessies. Daardoor is het conflict thans in hoofdzaak geworden een Engelsch-Amerikaansch geschil. De mogelijkheid is dan niet uitgesloten, dat Amerika, dat zoo herhaaldelijk tot Europa het verwijt richt, dat het den chaos veel te lang laat voortbestaan, thans de eigenlijke oorzaak zou worden voor een voortbestaan van de verwickelingen in het Nabije Oosten, die zonder Grew's inmenging te elfder ure reeds een oplossing zouden gevonden hebben. Dit ingrijpen van Amerika wordt hier natuurlijk druk besproken en verhoogt de onzekerheid, waarin de conferentie thans weder verkeert.

De Britsche claims, zoo wordt van Amerikaansche zijde te berde gebracht, berusten feitelijk alleen op een geheime overeenkomst, die den 15en Juni 1914 gesloten was tusschen Prins Lichnovsky, den Duitschen ambassadeur en Sir Edward Grey, toenmaals Britsch Minister van Buitenl. Zaken. Volgens deze conventie zou Engeland in den bouw van den Bagdad-spoorweg deelnemen en Duitschland zou aandeel krijgen in het Britsche monopolie voor de navigatie van den

Shat-el-Arab (de dienst van Bassorah naar Bagdad werd, en wordt nog, onderhouden door de Euphrates and Tigris Steam Nav. Co.) en in andere Britsche ondernemingen in Turkije. De conventie werd door Lichnovsky en Grey geparafeerd en zou binnen drie maanden geratificeerd worden, doch intusschen brak de oorlog uit. Wel had de Porte aan de Duitse en Britsche Ambassadeurs te Constantinopel van hare goedkeuring mededeeling gedaan, maar van ratificatie eener driezijdige overeenkomst (die toch noodig was) was geen sprake, evenmin van goedkeuring door het Turksche parlement. Toch werden de aandeelen van de door den corr. der N. R. Ct. genoemde inmiddels reeds te Londen opgerichte Turkish Petroleum Company reeds bij anticipatie verdeeld en verkreeg de Anglo-Persian Oil Co. die door de Br. regering gecontroleerd wordt, 50 pCt., de Shell Groep verkreeg 25 pCt. en de Duitschers 25 pCt. Deze laatste 25 pCt. werden in April 1920 te San Remo aan de Franschen overgedaan. Volgens de Amerikanen is dit alles een belachelijke vertooning, want de aandeelen zijn waardeloos.

De Britsche regering heeft weliswaar niet tegen de Chester-concessie geprotesteerd¹⁾, maar er bestaat natuurlijk concurrentie nopens Mosool van de zijde van de Anglo-Persian en de Shell-groep.

En wat het vilayet Mosool betreft, het zal vermoedelijk van de beslissing van den Volkenbond afhankelijk van dit ressorteert onder Turkije, dan wel onder Mesopotamië, dat een Britsch mandaat is.

Misschien geraken de Mogendheden onder elkander tot eene overeenkomst, in dier voege dat de Chester concessie wordt aanvaard en alle belangen daarin worden samengesmolten, waarbij dan de Ottoman-American Development Co. hare aandeelen hetzij direct, hetzij wat 50 pCt. betreft (die volgens de concessie aan Turksche onderdanen worden aangeboden) door bemiddeling van Turksche onderdanen onder de verschillende belanghebbenden verdeelt. De groote voordeelen van zulk een „business-agreement“ springen zoozeer in het oog, dat pogingen in die richting — die vooral voor Engeland en Amerika is aangewezen — zeker wel gedaan zullen worden. Turkije komt dan vanzelf te staan onder een soort van internationaal regime en in dat geval behoeven de

¹⁾ Zie echter het Naschrift.

concessionarissen zich niet overmatig ongerust te maken over de vele bezwarende voorwaarden. Er zijn vredelievende middelen genoeg, waarmede men de heeren te Angora tot allerlei dingen zal kunnen krijgen wanneer hun dat persoonlijk voordeel oplevert en zij dat, zooals natuurlijk het geval zal zijn, met de ontwikkeling van hun land, die zij toch zelven niet kunnen ten uitvoer leggen, kunnen combineeren.

Den Haag, 17 Juli 1923.

H. DUNLOP.

* * *

N a s c h r i f t. Sedert het bovenstaande geschreven werd, is de vrede te Lausanne gesloten. De Turken gevoelen zich geveleid over hun overwinning, de mogendheden hebben zeer veel toegegeven omdat er vrede moest zijn, bijna tot elken prijs. Dat neemt niet weg, dat het nieuwe Turkije met al zijn hoogmoed over den triomf, slechts een schaduw is van het oude, en dat thans zal moeten blijken of de Turken op den duur bij machte zullen zijn, een modernen westerschen staat tot ontwikkeling en welvaart te brengen.

De concessies van Vickers-Armstrong en van de Régie Générale des Chemins de Fer zullen niet in het Vredetractaat worden vermeld. Tot ieder dezer concerns wordt door de Turksche regeering een brief gericht, waarin wordt bevestigd, dat zij gedurende 5 jaren gelijke rechten zullen hebben met anderen t.o.v. die deelen der Chester-concessie, die niet ten uitvoer gelegd worden, behoudens de rechten der genoemde twee concerns op geldelijke schadevergoeding.

De Turkish Petroleum Company wordt noch in het tractaat, noch in een aparten brief besproken.

De Engelsche gedelegeerde, Sir Horace Rumbold, heeft echter op een van de laatste dagen der conferentie hierover een verklaring afgelegd. Hoewel Ismet Pasha geweigerd had, in het protocol iets erover te vermelden, en zeker niet de rechten der Mij. te erkennen, verklaarde Sir Horace, namens de Britsche reg. dat al de verplichtingen die in 1914 aangegaan waren, voor de Turksche regeering bindend waren voor alle gebied dat na den vrede tot Turkije zou behooren. De Britsche regeering, verklaarde hij, erkent geene rechten van derden (in casu bijv. Amerika) in deze materie. Hierop antwoordde Ismet, dat de zaak door arbitrage moest worden opgelost. Mr. Grew verklaarde hierop, dat wat de beide bovengenoemde concessies aangaat, hij niet inzag, dat deze Amerikaansche belangen zouden kunnen schaden. Maar wat de Turkish Petroleum Co. betreft, moest hij zich houden aan de correspondentie daarover. Sir Horace antwoordde hierop, dat het feit, dat de Turksche regeering twee tegenstelde handelingen had uitgevoerd, de zaak niet vatbaar maakte voor een gerechtelijke uitspraak. De tweede handeling (de Chester concessie, althans voor zoover olie aangaat) was eenvoudig onwettig. Hij begreep niet waarom de V. S. zich mengden in een zaak tusschen Engeland en Turkije. Hiermede eindigden de besprekingen en de quaestie is derhalve hangende gebleven.

D.

Den Haag, 25 Juli 1923.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE STRIJD OVER HET BANKDISCONTO.

II (Slot).

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Het eerste, wat met betrekking tot den toestand te Londen onder de oogen gezien moet worden, wanneer men de recente gebeurtenissen beschouwt, zijn de geldkoersen op de open markt. Voor het oogenblik kan toegegeven worden, dat de stijging van het bankdisconto de positie van de groote massa der geldleeners niet beïnvloed heeft. Daar de minimum-rente voor commercieele en industriele voorschotten „1 pCt. boven bankdisconto met een minimum van 4 pCt.” of „1 pCt. boven bankdisconto met een minimum van 5 pCt.” is, zou het disconto minstens nog met 1 pCt. moeten stijgen, vóór de situatie voor

de zakenwereld in ongunstigen zin beïnvloed werd. Een deel van de heerschende onrust is natuurlijk een gevolg van het feit, dat men vreest, dat zulk een stijging zal plaats vinden en in ieder geval moet men met de psychologische uitwerking in afschrik-kenden zin rekenen, welke iedere stijging met zich brengt, of zij een onmiddellijke verhooging van lasten voor het bedrijfsleven beteekent of niet. Een feit is, dat er in de jongste maanden geen deflatie heeft plaats gevonden. Wat de post voorschotten in rekening-courant betreft, deze is voor de 9 clearing banks van £ 752 millioen in Januari 1922 tot £ 726 millioen in Januari 1923 gevallen, doch daarna tot eind Juni weder met £ 21 millioen opgelopen. De daling der deposito's heeft geenerlei offer van den kant van het bedrijfsleven met zich gebracht, aangezien de vermindering der activa plaats vond onder disconto's, met name Treasury Bills.

Ondanks de daling der deposito's van £ 1826 millioen in Januari 1922 tot £ 1693 millioen in Januari 1923 en verder tot £ 1606 millioen in Mei, zijn de geldkoersen in de open markt gedurende de eerste 6 maanden van dit jaar laag geweest, terwijl van een duidelijke neiging tot stijging geen sprake was. Het disconto van 3-maands-wissels, dat in Januari 1923 gemiddeld 2,28 pCt. bedroeg, beliep in Juni slechts 2,05 pCt. Overigens is het een feit, dat de prijs van daggeld van 1,2 pCt. tot bijna 2 pCt. in April steeg, doch slechts om in Mei en Juni weder te vallen. Deze koersen hadden in de eerste plaats als uitwerking het bevorderen van finance bill operaties tusschen Londen en New York en in de tweede plaats het opdrijven van de effectenkoersen met als gevolg Amerikaansche verkoopen te Londen en Britsche aankooopen te New York, waar de hoogconjunctuur de prijzen van vaste-rente-dragende fondsen deed dalen. De practische vraag is nu, of deze fondsenbewegingen een verhooging van het bankdisconto rechtvaardigden.

Mr. Keynes antwoordt, dat zij het niet deden. Hij is uitgesproken sceptisch op het punt der finance bill operaties, aangezien het verschil der geldkoersen in de beide centra niet voldoende groot was om hiertoe over te gaan, wanneer men de mogelijkheid van koersfluctuaties in aanmerking neemt, die de geheele winst op de onderhavige transacties zouden kunnen doen verdwijnen. Voor zoover het de effectenkoersen betreft schijnt Mr. Keynes te betoogen, dat deze reeds een dalende richting hadden ingeslagen, *voordat* het bankdisconto omhoog ging, doch dit argument is slechts ten deele juist. Alle prijzen zijn sinds begin Juli gedaald, doch vóórdien zetten de goudgerande fondsen hun stijging voort, ofschoon enkele industriele soorten daalden, tengevolge van den invloed, uitgeoefend door de Ruhrbezetting. Iedere invloed, die door de Amerikaansche verkoopen van vaste-rente-dragende fondsen is uitgeoefend, moet dientengevolge afzonderlijk beschouwd worden, ofschoon ongetwijfeld de totale druk, die op deze wijze op de wisselkoersen wordt uitgeoefend, gemakkelijker overdreven wordt.

Wanneer wij thans de prijzen in het oog vatten is de toestand, bij beschouwing van het algemeen indexcijfer, allesbehalve duidelijk, hoewel uit de volgende tabel met vrij groote zekerheid blijkt, dat de snelheid van stijging en daling in de V. S. grooter is dan hier.

	Vereen. Staten. (Federal Reserve Index) Jan. '23 100	Ver. Koninkrijk (Board of Trade Index) Jan. '23 100	Wisselkoers \$ per 1 £
Jan.	100	100	4,65½
Febr.	102,5	100,6	4,69
Maart	103,1	101,9	4,69
April	104,9	102,5	4,65½
Mei	103,7	102,9	4,62½
Juni	101,8	101,2	4,61

Het Pond begon in April te dalen, terwijl de Amerikaanse prijzen nog sneller omhoog bleven gaan dan onze eigen. Is het echter niets dan een toevallige samenloop, dat in April de richtingswijziging der geldkromme hier te lande scherper tot uiting gaat komen? Het totaal der bankbiljetten en currency notes heeft het volgende beloop vertoond:

Jan.	383	Mei	387
Febr.	378	Juni	388
Maart	380	Juli	393
April	387		

Het is van belang op te merken, dat Mr. Keynes zelf wijst op een niet onaanzienlijke stijging der biljettencirculatie in het tweede kwartaal van 1923. In de Nation van 28 Juli wijst hij op deze laatste, wanneer hij poogt te bewijzen, dat sinds Januari 1922 een deflatie van 10 pCt. heeft plaats gevonden. Indien wij het eerste kwartaal van 1922 gelijk 100 stellen, krijgen wij het volgende resultaat:

1922: 1ste kwartaal	100	1923: 1ste kwartaal	93
2e	99	2e	95
3e	98		
4e	96		

Dus een stijging van wat meer dan 2 pCt. in de tweede periode. Het is verleidelijk om de stijging der biljettencirculatie en de daling der wisselkoersen met elkaar in verband te brengen, maar hoe dan een plaats te geven aan de prijsdaling? Men kan niet aldus redeneeren, dat de prijsdaling grooter zou zijn geweest dan zij is, had de circulatie haar jongste uitzetting niet vertoond. De politieke toestand is voldoende somber om er de prijsdaling geheel op te kunnen terugleiden, zelfs wanneer die daling tot op zekere hoogte wordt tegengewerkt door een uitzetting van den geldsomloop.

Indien wij aannemen, dat er in den jongsten tijd een wellicht ietwat te groote toeneming der circulatie geweest is, is dan het bankdisconto het geëigende middel deze te remmen, indien men het er althans over eens is, dat een dergelijke rem wenschelijk is. Voor de effectiviteit van een verhooging van het bankdisconto tot dat doel is samenwerking noodig tusschen de Treasury en de Bank of Engeland. Indien nu, ondanks de verhooging van het disconto, de regeering voortgaat de currency note circulatie uit te breiden, dan wil dit zeggen, dat er gebrek aan samenwerking bestaat. Indien de prijzen dalen zijn biljetten van 1 £ en 10 sh. waarschijnlijk gemakkelijker betaalmiddel dan 5 £ biljetten. Derhalve zou als teeken van samenwerking kunnen worden opgevat een daling in de bankbiljettencirculatie, gepaard gaand met een stijging der currency note circulatie, met als resultaat een kleineren totaalomloop. Dit laatste is het wezenlijke punt, waarop gelet moet worden.

Doch dit laat nog de vraag onbeslist, of op het huidige tijdstip het disconto verhoogd moest worden. Mr. Keynes' laatste advies (Times, 7 Aug. 1923) houdt in, dat Bank en Regeering al wat in hun macht ligt behooren te doen om het vertrouwen in het bestaande niveau van sterlingprijzen te bevorderen en te handhaven, waarbij de dollar zoo noodig aan zijn lot moet worden overgelaten. In dit werkelijk de verstandigste raad, welke gegeven kan worden?

Het is natuurlijk zeer gemakkelijk om de prestige-politiek aan te vallen, welke voortvloeit uit de bezorgdheid, het pond sterling in Dollars uitgedrukt niet in waarde te doen dalen. Maar dit lijkt mij allermint de juiste houding. In de eerste plaats dient er rekening mede gehouden te worden, dat hoewel het den handel onverschillig kan laten hoe de wisselkoers is, indien hij slechts stabiel is, het hem geenszins onverschillig laat, dat de dollarkoers zou blijven fluctueeren. Indien de fluctuatie uitsluitend seizoenverschijnsel is, dan is er geen reden tot ongerustheid, doch indien in die schommeling een verdere ontwrichting der verschillende prijsniveaus met betrek-

king tot elkander tot uiting komt, is zij bepaald schadelijk. In de tweede plaats, hoewel het geen verschil maakt met betrekking tot den last van de Amerikaanse schuld, welke *stabiele* koers tot stand komt, is het zeker niet wenschelijk, dat de sterlingkoers in dollars uitgedrukt zou dalen, omdat ons prijsniveau naar verhouding hooger is dan het Amerikaanse — tenzij met grond betoogd kan worden, niet slechts, dat een dalende wisselkoers de export bevordert, doch ook, dat deze de aflossing van een *in dollars luidende* schuld vergemakkelijkt, twee stellingen, die ongelukkigergewijs zeer gemakkelijk dooreengehaspeld worden.

Hiertegenover moet men zoo noodig de kosten der deflatie, uitgedrukt in het werkloosheidspercentage, stellen. Het kan zijn, dat men alle overweging ter zijde stelt, teneinde het werkloosheidscijfer te drukken, ofschoon een politiek, welke uitsluitend in stabilisatie der sterlingprijzen bestaat en welke te onderscheiden is van een, waarbij deze laatste dalen, waarschijnlijk niet het effect zal hebben, dat Mr. Keynes ervan verwacht. Doch zelfs aannemende, dat wij op het huidig oogenblik een stabilisatiepolitiek moeten volgen, moeten Mr. Keynes en zijn medestanders de fundamenteele vraag onder het oog zien, of zoodanige stabilisatie mogelijk is door één land, zelfs indien dat land een „onafhankelijke papieren standaard” heeft. Ik voor mij ben van oordeel, dat deze mogelijkheid bestaat, hoewel de vraag of zij raadzaam is een andere kwestie is, aangezien hiermede verdere ontwrichting der wisselkoersen gepaard gaat. Gelukkig voor Mr. Keynes bepleit hij stabilisatie op een oogenblik, dat de prijzen dalen: af te wachten blijft, of hij het bedrijfsleven aan zijn zijde zal vinden, wanneer hij de volgende hausse zal trachten te remmen.

De kwestie, die wellicht voor alles een antwoord vraagt is — dit ten slotte — welke beteekenis de verhooging van het bankdisconto als uiting van de politiek van de Bank of England heeft. Beteekent deze, dat de Bank het pond niet veel verder beneden zijn huidig dollar-niveau wil laten dalen? Ik meen, dat het antwoord hierop bevestigend kan luiden. Er kunnen natuurlijk allerlei beperkende voorwaarden zijn, waarvan wij niets weten. Zoo is het zeer goed mogelijk, dat eenigermate rekening gehouden zal worden met seizoeninvloeden, doch afgezien hiervan geloof ik, dat wanneer de wisselkoersen zich scherp ten ongunste van dit land wenden, verwacht mag worden, dat de bank de discontoschroef zal aanzetten.

Kan het zijn dat de bank den terugkeer tot den oude sterling-dollar-pariteit wil forceeren? Ik geloof niet, dat er iets is, dat hierop zou wijzen. De politiek is er eerder op gericht het wijder worden van de kloof te voorkomen; zij is meer negatief dan positief.

Is de handelwijze van de bank juist? Op deze vraag is geen beslist antwoord mogelijk. Ofschoon alles ons nieuw toeschijnt, wonen wij in werkelijkheid niets anders bij dan een herleving van de oude kracht, dat de bankiers het bedrijfsleven aan de belangen der financiers opofferen. Ik zelf ga met de handelwijze van de Bank mee, doch de aanspraken van handel en bedrijf eenerzijds en de bankiers anderzijds tegen elkaar af te wegen — voor zoover hier van tegengestelde belangen sprake is, hetgeen op zichzelf nog bewezen moet worden — valt gelukkig buiten het kader van dit artikel. T. E. GREGORY.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen. — De daling der groothandelsprijzen in Juli heeft het algemeen indexcijfer thans op het laagste punt sedert den wapenstilstand gebracht. Het totaal bedraagt 4182, of wel 7 punten beneden het cijfer voor eind September 1922, hetwelk tot op heden het laagste was sedert begin 1916 bereikt. De daling in

Juli bedroeg 119 punten, gevolgd op een daling in Juni van 111 punten. De algemeene stagnatie in den handel weerspiegelt zich in een bijna onafgebroken lijst van prijsdalingen; practisch vormen alleen die artikelen een uitzondering, waarvan de prijzen beïnvloed werden door de staking der havenarbeiders.

Hieronder laten wij de gebruikelijke — aan „The Economist” ontleende — tabel volgen.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
Dec. 1920	1344	805	1284	1216	1275	5924	269,3
Dec. 1921	921½	636	1106	762	931½	4357	198,0
Juli 1922	994½	669	1120	712½	900	4396	199,8
Aug. „	880½	674	1123½	691½	887½	4257	193,5
Sept. „	873½	682½	1116	699	818	4189	190,4
Oct. „	885	700	1150	712	813	4260	193,6
Nov. „	864	703	1200½	704½	811	4283	194,7
Dec. „	861	706	1184½	705	807½	4264	193,8
Jan. 1923	860	711½	1205½	739	808	4324	196,5
Febr. „	847½	746	1201	797½	810	4402	200,1
Mrt. „	824	752	1178½	840	797½	4392	199,6
Apr. „	858	752	1199	834	797	4440	201,8
Mei „	869½	772½	1166½	818½	785	4412	200,5
Juni „	815½	773½	1177½	773½	761	4301	195,5
Juli „	819½	756	1115½	744½	746½	4182	190,1

De stijging in de eerste groep der voedingsmiddelen is het gevolg van een seizoenstijging der aardappelprijzen en van een verhooging van varkensvleesch, gevolgd op de sterke daling van de vorige maand. Een stijging van den prijs voor binnenlandse tarwe werd geneutraliseerd door een daling der prijzen voor het buitenlandsch product, terwijl de overige granen en vleesch eenigszins hooger noteeren. De daling der katoenprijzen was voor een groot deel het gevolg van de betere vooruitzichten voor den Amerikaanschen oogst.

In de delfstoffengroep zijn ruw-ijzer en stalen rails beide verlaagd, in de hoop zodoende den handel wat te stimuleeren; ijzeren staven zijn onveranderd. Steenkolen en lood zijn ook weder iets gedaald, maar tin en koper zijn wat omhoog gegaan. In de diversengroep zijn slechts enkele veranderingen, waarvan de voornameste is een daling van petroleumprijzen.

Hieronder geven wij een overzicht van de veranderingen gedurende de laatste maand in ieder artikel afzonderlijk. Hierbij is de gemiddelde prijs gedurende de periode 1901—05 gelijk 50 gesteld.

	Indexcijfer	of		Indexcijfer	of		Indexcijfer	of	
		+			+			+	
Tarwe (bil.)	76½	- 5½	Katoen (Am.)	136½	-13½	Koper	54½	+ 5	
„ (Eng.)	89½	+ 5½	„ (Egypt.)	107	- 5½	Delfstoffen	744½	-29	
Meel	78	- 2	Garen	130	-18	Hout			
Gerst	65	- 2	Laken	127	- 7½	(Baltisch)	103½		
Haver	86	- 4	Wol (Eng)	133	+10	Hout			
Aardapp.	56	+ 6	„ (Austr.)	122½	+ 2	(Amerik.)	88		
Rijst	96	- 4	Zijde	120	-11	Leder	60	- 2½	
Rundvl.	87½	- 2	Vlas	120	- 2	Petroleum	92	- 8	
Schapenvl.	94	- 3	Hennep	43½	- 3½	Oliën	75½		
Varkensvl.	91	+ 9	Jute	76	-15	Oliezaden	77½	- 3	
Granen en vl.	819½	+ 4	Weefstoffen	1115½	-62	Talk	62½	- 1	
Thee	133	- 9	Ruw-Ijzer	113	- 8½	Indigo	87		
Koffie	91	- 5	Stalen rails	83½	- 4	Soda	85½		
Rietsuiker	215½	- 7½	Ijzerstaven	92	- 4	Rubber	15		
Bietsuiker	119	-13½	Kolen (st.)	140½	- 9½	Diversen	746½	-14½	
Boter	81	+13	„ (huisbr.)	88	- 6	Totaal	4182	-119	
Tabak	116½		Lood	100½	- 2½				
Andere voed. en genotm.	756	-17½	Tin	72½	+ 1				

De veranderingen gedurende Juli hebben de prijzen thans 63,1 pCt. boven den stand van Juli 1914 gebracht, hetgeen ook blijkt uit de hier volgende tabel, waarbij Juli 1914 = 100 is gesteld.

Terwijl de Britsche prijzen een maand geleden 67,7 pCt. boven Juli 1914 stonden, waren de Amerikaanse prijzen volgens Bradstreet's Index Number 50,2 pCt. hooger dan vóór den oorlog, tegenover 60

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1920....	233	229	209	261	230	231
December 1921....	159	180	180	164	168	170
Juli 1922....	172	190	181	153	163	171
Augustus „	153	192	183	149	160	166
September „	151	194	181	150	148	163,5
October „	153	199	188	154	147	166,2
November „	150	200	195	152	148	167,0
December „	149	200	193	152	146	166,2
Januari 1923....	149	201	196	159	146	168,6
Februari „	146	211	195	172	146	171,6
Maart „	143	214	191	181	144	171,2
April „	148	214	195	180	144	173,1
Mei „	150	220	189	176	142	172,0
Juni „	141	220	191	167	137	167,7
Juli „	141	215	181	160	135	163,1

pCt. aan het eind van Februari. Gelijk blijkt uit de tabel, waren de prijzen in Engeland aan het eind van April het hoogst, maar terwijl begin Juli de Amerikaanse prijzen waren gedaald tot den stand October/November 1922, hadden de prijzen in Engeland dezen stand een maand geleden eveneens bereikt en zij zijn nu beneden den stand van September 1922 gedaald.

Datum	Algemeen indexcijfer van „the Economist”	Gem. ponden koers over de afg. maand	Herleid algemeen indexcijfer
Januari 1914.....	119,2	12,11%	119,6
December 1918.....	277,0	11,19	256,6
December 1920.....	269,3	11,31	252,1
December 1921.....	198,0	11,42	187,2
Juli 1922.....	199,8	11,47	189,7
Augustus „	193,5	11,49	184,-
September „	190,4	11,44½	180,4
October „	193,6	11,39	182,5
November „	194,7	11,40½	183,8
December „	193,8	11,55½	185,3
Januari 1923.....	196,5	11,75%	191,2
Februari „	200,1	11,85	196,3
Maart „	199,6	11,89	196,5
April „	201,8	11,88	198,4
Mei „	200,5	11,83	196,3
Juni „	195,5	11,79	190,8
Juli „	190,1	11,68	183,8

Kosten van het levensonderhoud der arbeidersgezinnen te Amsterdam. 1) — Het onlangs door het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam gepubliceerde Juni-indexcijfer van de kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen aldaar vertoont met 81,2 pCt. een geringe stijging tegen dat van Maart jl., toen het 80,7 pCt. beliep. Uitgangspunt is, zooals bekend, het cijfer van Maart 1920.

Een overzicht vanaf deze maand volgt hierna. Het Bureau geeft bij het laatste cijfer de volgende toelichting:

Over de maand Juni 1923 werd het indexcijfer van de kosten van het levensonderhoud wederom berekend op grondslag van het verbruik, geconstateerd bij het onderzoek van Maart 1920, en van de prijzen, welke gedurende diezelfde maand gegolden hebben.

Van Maart 1920 tot Juni 1923 heeft zich voor de totale kosten van levensonderhoud een daling voorgedaan van 18,8 pCt. Op de basis van Maart 1920 = 100, bedraagt het indexcijfer voor Juni 1923 dus 81,2 (tegen 80,7 in Maart 1923). Waar in Maart 1923 een daling sedert Maart 1920 was ingetreden van 19,3 pCt., is dus voor de pas verstreken driemaandelijksche periode een lichte stijging te constateeren, en wel van 0,6 pCt. Daar, zooals men weet, de duurte in September 1920 haar hoogtepunt bereikt had met een stijging van 6,8 pCt. boven het peil van Maart 1920, is er thans een daling van 23,7 pCt. beneden het peil van September 1920.

Voor de voeding afzonderlijk bedraagt de daling sedert

1) Verg. p. 485 van dezen jaargang.

	Voeding	Rest	Totaal	Stijging en daling in perc. sedert Mrt. '20		Indexcijfer
				Voeding	Rest	
Gemiddelde wekelijksche uitg. per gezinseenheid ¹⁾ in guldens in Mrt. '20	f 5,56½	f 5,70½	f 11,27			100
Bedragen, welke p. gezinseenheid zouden zijn uitgegeven, indien besteed aan hetzelfde als in Mrt. 1920, in:						
Juni 1920....	5,75½	5,78½	11,54	3,4	1,4	102,4
Sept. 1920....	6,20	5,83	12,03	11,4	2,2	106,8
Dec. 1920....	6,15	5,54	11,69	10,5	-2,9	103,7
Maart 1921....	5,83	5,23½	11,06	4,8	-8,2	98,2
Juni 1921....	5,88	5,08½	10,96½	5,7	-10,9	97,3
Sept. 1921....	5,43	5,07	10,50	-2,4	-11,1	93,2
Dec. 1921....	5,15½	4,88½	10,04	-7,3	-14,4	89,1
Maart 1922....	5,21½	4,91	10,12½	-6,3	-13,9	89,8
Juni 1922....	4,93	4,92½	9,85½	-11,4	-13,7	87,4
Sept. 1922....	4,33	4,88½	9,21½	-22½	-14,4	81,8
Dec. 1922....	4,38½	4,91½	9,30	-21,2	-14,-	82,5
Maart 1923....	4,26½	4,83	9,09½	-23,4	-16,1	80,7
Juni 1923....	4,37	4,78	9,15	-21,5	-16,2	81,2

¹⁾ De herleiding tot gezinseenheden geschiedt aldus, dat de man geldt voor 1, de vrouw voor 0,9, een kind in het eerste levensjaar voor 0,15, in het tweede voor 0,2, in het derde voor 0,3 volwassene en zoo geleidelijk opklimmende met 0,05 voor elk leeftijdsjaar.

Maart 1920 in Juni 1923 21,5 pCt. In Maart 1923 was het betreffende cijfer 23,4 pCt.

Verscheidene belangrijke posten, zoals melk, kaas en vetten hebben in het laatste kwartaal een belangrijke vermindering ondergaan, welke vermindering het gevolg is van groote prijsverlaging van natuurboter. Ook eieren zijn sterk in prijs gedaald, terwijl de groep grutterswaren een lichte daling vertoont door de verlaging van enkele soorten. Enkele posten zijn ongewijzigd gebleven (in de eerste plaats de belangrijke groep brood, beschuit en koek). Verscheidene andere daarentegen vertoonen een stijging. De stijging van de groep vleesch is te wijten aan de met ingang van 23 April ingetreden prijsverhoging van bevroren rundvleesch, waarvan nochtans de werking op het eindcijfer gedeeltelijk werd geneutraliseerd door vermindering van varkensvleesch en kalfsvleesch. Sterker is de verhoging van den suikerprijs. De posten, die echter het meest tot de algemeene verhoging van den index bijdragen, zijn groenten en aardappelen, beide artikelen waarvan de prijzen sterk aan seizoensinvloeden onderhevig zijn. Van beide voedingsmiddelen, en vooral van aardappelen, waren de prijzen zóó hoog en was dus het berekende bedrag zoodanig vermeerderd sedert de vorige driemaandelijksche publicatie, wat groenten betreft zelfs sedert Maart 1920, dat daardoor de vermindering van een aantal andere posten volkomen ongedaan werd gemaakt en zelfs in een algemeene verhoging omgezet. Zonder deze stijging, m.a.w. in de veronderstelling, dat de groenten- en aardappelprijzen sedert Maart 1923 ongewijzigd waren gebleven, zou een algemeene daling zijn ingetreden van 21,1 pCt. sedert Maart 1920 (in plaats van 18,8 thans), of een voortgezette vermindering van 2,2 pCt. sedert Maart 1923. Omgekeerd dient erop te worden gewezen, dat een tweetal andere artikelen waarvan de prijzen seizoensschommelingen vertoonen, n.l. eieren en boter, wel met een daling, en met een niet onbelangrijke, invloed oefenen op het eindcijfer.

De overige posten van het budget zijn meestal ongewijzigd gebleven; slechts enkele vertoonen een daling, o.a. kleeding en schoeisel. De post huishuur is lichtelijk gestegen en ook de groep brandstof (deze laatste door prijsverhoging van petroleum), doch van beide posten is deze stijging zóó gering, dat ze bij de berekening van de uitgave per eenheid per week niet tot uiting komt.

Evenals de vorige malen werd bovengenoemd indexcijfer 81,2 voor Juni 1923 ook ditmaal omgerekend op de basis van de cijfers 213,7 voor Maart 1920 en 100 voor 1911 volgens de oude methode. Als resultaat dezer omrekening krijgt men voor Juni 1923 een cijfer van 173,5, of een stijging van 73,5 pCt. boven het peil van vóór den oorlog (tegen 72,5 in Maart 1923). Aan het voorbehoud, dat in vorige publicaties werd gemaakt wegens het ongelijksoortige der cijfers volgens de nieuwe en volgens de oude methode, tusschen welke door deze wijze van berekening verband gelegd wordt, dient ook hier te worden herinnerd.

BOEKAANKONDIGING.

Statistiek van de Bevolking van Amsterdam tot 1921 (No. 67 van de Mededeelingen van het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam, Amsterdam 1923, Johannes Müller).

Uitwendig een boek om van te schrikken, inwendig een boek vol nuten en met de meest waardevolle gegevens. Het Gemeentelijk Bureau van Amsterdam onder de kundige leiding van Mr. van Zanten verstaat „l'art de grouper les chiffres”, in den goeden zin van het woord, tot in de perfectie; de overzichtelijke indeeling van het materiaal, de typografisch keurig verzorgde tabellen, alles toont ons een arbeid om respect af te dwingen. Waarom nu echter deze wetenschappelijk nuchtere cijferarbeid in een omslag moet worden gebonden, die er uit ziet als een opschrift van een straatjongen op een schurftige schutting, is mij niet duidelijk. Als dat is „l'art de grouper le titre”, dan heeft dit woord voorloopig een slechten klank!

Vóór ons ligt thans een volledige demographische beschrijving van de stad Amsterdam. Sommige cijfers, zooals die van het aantal geboren en overledenen, gaan zelfs terug tot het jaar 1700. Korte en duidelijke vergelijking, in enkele der meest sprekende gevallen van de Amsterdamsche cijfers, met de cijfers van andere gemeenten van Nederland of wel met die van geheel Nederland, soms ook met enkele voornaamste buitenlandse steden, geven aan het Amsterdamsche beeld het gewenschte relief. Terecht merkt de inleiding op dat verschillende gegevens veel meer dan een lokale betekenis hebben, zij verrijken onze demographische kennis in het algemeen.

Als een der belangrijkste punten waarop dit laatste inderdaad het geval is, noem ik de steeds weer terugkeerende groepeeringscijfers naar den welstand der bevolking. Amsterdam leent zich, beter dan welke andere stad ook, tot een indeeling in wijken met verschillende welstand. Daar de bevolkingsadministratie ook inderdaad wijksgewijze georganiseerd is, ontstaan de meest waardevolle vergelijkingen. Als maat voor den welstand is steeds genomen het percentage der aanslagen in de inkomstenbelasting boven f 2200.— Het komt mij voor dat dit een gelukkige greep is, al zal men bij de toepassing er ter dege op moeten letten, dat klaarblijkelijk de leeftijdsopbouw der bevolking in de diverse wijken zeer uit één loopt. Het zéér lage geboortecijfer van 13,5 in het Grachtenkwartier bijvoorbeeld, tegenover het zeer hooge van 33,0 in de buurt benoorden het IJ, wordt mede verklaard als een gevolg van het groot aantal oudere menschen die het Grachtenkwartier bevolken tegenover een overwegende bewoning van de nieuwe IJ buurten door jonge gezinnen (blz. 121).

Het is niet doenlijk het overweldigende cijfer materiaal tabel voor tabel op den voet te volgen. Veel waardevols zal ook eerst bij herhaald gebruik geheel in het volle licht kunnen komen. Als ik mij hieronder dan thans toch reeds een enkele opmerking voorloop, dan is dit niet om de waarde van dit werk te verkleinen. De criticus is nu eenmaal een nurks!

Voor het brandende vraagstuk van den tegenwoordigen tijd, het bevolkingsprobleem, is het hoofdstuk over de Geboorten wel van het allermeeste belang, vooral ook door de zeer talrijke geheel nieuwe gegevens die men hier medegedeeld vindt. Ik noem o.a. het feit dat thans vastgelegd is voor Amsterdam, dat de daling der geboorten vooral uit het geringer aantal later geboren voort vloeit en niet in de eerste plaats uit het geringer aantal eerstgeborenen.

Het zwakke punt van dit, en trouwens alle andere hoofdstukken, is de groepeerings naar den Godsdienst. Het pleit in hooge mate voor de objectieve wijze van bewerking, dat in den tekst hierop telkens weer gewezen wordt.

Het aantal personen dat een zekeren godsdienst

belijdt, verkrijgt men bij de volkstelling, het aantal geborenen, bijvoorbeeld, gerangschikt naar den godsdienst van de moeder uit de opgaven der bevolkingsadministratie. Bekend is dat bij een volkstelling het aantal „onverschilligen” steeds veel en veel grooter is dan uit de opgaven bij huwelijk, sterfte of geboorte zou volgen. Velen schijnen zich eerst bij dergelijke bijzondere gebeurtenissen hun godsdienst te herinneren. Voor de geboorten komt men aldus tot de navolgende, volkomen onmogelijke cijfers, in de periode 1909—1910.

Geboortecijfer voor protestant	26,03
„ „ „ katholiek	28,51
„ „ „ israëliet	19,88
„ „ „ geen godsdienst	8,38

m. a. w. de eerstgenoemde cijfers zijn te hoog, ten koste van het laatste, dat te laag is. Nu zegt echter de tekst op blz. 127: *Er mag evenwel worden aangenomen, dat de fout op de drie groepen gelijkelijk drukt en dus op de onderlinge verhouding daarvan geen invloed heeft.* Ik meen dat de bewerker hier even het objectieve terrein verlaten heeft, er had m.i. moeten staan: *Als mag worden aangenomen, dat de fout op de drie groepen gelijkelijk drukt, dan heeft dit op de onderlinge verhouding geen invloed.* Doch dan blijkt ook duidelijk dat dit postulaat door directe gegevens niet gestaafd wordt. Wetende dat de „onverschilligen” voornamelijk hun toename boeken ten koste van de groep „protestant” zou eerder voor de hand liggen, dat de fout in het geboortecijfer voor protestant grooter is dan voor de anderen.

Het komt mij voor dat het meest voor critiek vatbaar zullen zijn de paragrafen waarin een afzonderlijk onderzoek wordt ingesteld naar de ontwikkeling van de sterfte naar enkele voorname doodsoorzaken, te weten: Tuberculose, kanker, griep en zelfmoord. Men stuit hier op de zeer principieele vraag: worden de doodsoorzaken met voldoende nauwkeurigheid opgegeven en is eventueel de onnauwkeurigheid steeds even groot? Vooral de rubriek „zelfmoord” lijkt mij een zeer bedenkelijke en de hieruit getrokken conclusies zou ik niet dan onder het grootste voorbehoud willen aanvaarden.

Ik herhaal echter nog eens, dat deze opmerkingen niets af doen aan de algemeene en bijzondere waarde van dezen uitnemenden statistischen arbeid.

De algemeene, uiterst merkwaardige en belangrijke conclusie, waarop ook reeds Mr. van Zanten in zijn voorwoord wijst, is deze, dat bijna *alle* verschijnselen zich vervlakken. Verschillen tusschen de geslachten, godsdienst, welstand, maanden van het jaar (geboortetop in het voorjaar, top der zuigelingensterfte in den zomer) vertoonen *alle* een afnemende tendens.

Dr. A. O. HOLWERDA.

ONTVANGEN:

Lord Robert Cecil's weg naar Internationale Vrede en Ontwapening. (Oproep omtrent het waarborgverdrag met geschiedkundig overzicht). 's-Gravenhage, 1923; N. V. Boekhandel v/h. W. P. van Stockum en Zoon.

Scheepshypotheek door Mr. A. P. Muller; Amsterdam, 1923; H. J. Paris v/h. Firma A. H. Kruyt.

Overzicht der werkzaamheden van den Nederlandschen Boerenbond over 1922; Uitgave van het Secretariaat van den Nederlandschen Boerenbond, 's-Gravenhage.

Die Verschuldung Europas, Das Problem der interalliierten Schulden und die Versuche zu seiner Lösung von Dr. sc. pol. Wilhelm Mautner; Frankfurt am Main, 1923; Frankfurter Societäts-Druckerei G.m.b.H.

Sozialversicherung (Arbeiterversicherung und Angestelltenversicherung) von Prof. Dr. Alfred Manes. Sammlung Göschen No. 267; Berlin, 1923.

Conférence internationale sur les Formalités douanières, Genève, le 15 octobre 1923. Documents préparatoires; Société des Nations, Comité Economique. Genève, le 31 mai 1923.

Autriche; Progrès réalisés dans la Reconstitution financière. Emission de l'Emprunt a long terme. Décisions du conseil de la société des Nations (vingt-quatrième session) et du comité de contrôle. Genève, le 25 avril 1923; Société des Nations.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 1 Augustus 1923.

Prof. Mr. H. W. Methorst, Het jongens-overschot onder de geborenen; *Prof. Dr. E. van Beckerath,* De groote havens aan de Noord-Westkust van Europa; *Prof. Mr. Dr. A. van Gijn,* 45, 48? *Mr. Dr. J. H. van Zanten,* Gemeentelijke en intercommunale statistiek; *Dr. J. G. van Dillen,* Amsterdam als wereldmarkt der edele metalen in de 17de en 18de eeuw. I.

The American Economic Review. — New Haven, Conn., Juni 1923.

C. J. Foreman, Economics and profits of good-will; *D. D. Kittredge,* Suggestion for determining a living Wage; *H. B. Hastings,* The circuit velocity of money; *F. A. Fetter, C. E. Persons, H. T. Collings, and E. E. Day,* „The course in elementary Economics”; Comment; *M. N. Nelson,* Effect of open price association activities on competition and prices; *C. Snyder,* The stabilization of gold: a plan.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 Juli 1923.

Yves-Guyot, Le budget de 1923 au Sénat et son équilibre; *P. Godin,* Les loyers dits „modérés” devant le Conseil municipal de Paris; *A. Barriol et I. Brochu,* Deuxième emprunt 1923 du Crédit national; *G. de Nouvion,* Le rapport sur les assurances sociales; *X.,* Chronique de l'inflation; *M. Kresic,* La Yougoslavie; *B. L. L. E.,* La Ligue du libre-échange (juillet 1923).

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Mei 1923.

K. Muhs, Wertbeständige Kapitalanlagen; *H. Schack,* Die Pacht nach-gleitender Skala.

Finanz-Archiv. — Stuttgart, Berlijn, Jaarg. 40, Bnd. 1.

Dr. E. Günther, Die Stabilisierung der Einkommensteuer durch einen gleitenden Steuertarif; *Dr. A. Breitenstein,* Die Wegebau-Vorausleistungen der Rheinprovinz unter besonderer Berücksichtigung der praktischen Auswirkung des Gesetzes vom 18. August 1902; *Dr. A. Hartwig,* Kapitalfluchtgesetzgebung und „Neugründungen aus Kleinaktienbanken”.

Revue d'Economie Politique. — Parijs, Maart—April 1923.

La France économique en 1922.

Die Bank. — Berlijn, Juli 1923.

A. Lansburgh, Von der Zahlungsbilanz; *W. Boës und Dr. E. Hartenfels,* Der Rechtscharakter der Akkreditiv-Bestätigung.

De Indische Gids. — Amsterdam, Juli 1923.

J. Hulshoff Pol, Het Indisch bezoldigingsvraagstuk; *C. H. Hazevoet,* Djoelo² of Hwe; *J. van Roon,* Tegenstellingen; *P. C. van der Wolk,* Over het animisme.

MAANDCIJFERS.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JUNI 1923

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	12.582.524	6.833.367	37.919.438	23.988.895	—	—	25.336.914	17.155.528
II Plantaard. voortbrengselen	250.733.983	40.531.177	53.046.223	9.005.527	197.687.760	31.525.650	—	—
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	952.400.215	28.843.435	366.163.637 ¹	9.519.282 ¹	586.236.578	19.324.153	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	5.454	248.283	14.418	660.650	—	—	8.964	412.367
IV Meel en meelfabrikaten	17.796.178	2.956.333	22.596.469	3.089.284	—	—	4.800.291	132.951
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfvaren en kleurstoffen	29.576.079	4.238.088	8.291.112	3.618.363	21.284.967	619.725	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g.	74.241.349	10.068.937	30.581.613 ²	10.574.618 ²	43.659.736	—	—	505.681
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen v. a. s.	140.984.693	11.314.449	3.890.572	664.032	137.094.121	10.650.417	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.559.536	4.740.803	2.406.933	3.161.250	152.603	1.579.553	—	—
IX Garens, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	5.756.221	16.562.757	4.850.070	11.132.814	906.151	5.429.943	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	49.446.961	1.596.868	19.354.591	1.000.391	30.092.370	596.477	—	—
XI Glas	3.301.052	882.231	3.021.221	757.364	279.831	124.867	—	—
XII Papier	7.684.730	2.602.461	19.274.665	3.203.577	—	—	11.589.935	601.116
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	31.453.432	12.283.136	27.859.216	11.534.920	3.594.216	748.216	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	4.215.354	4.425.473	1.087.069	458.228	3.128.285	3.967.245	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	14.655.398	11.653.929	7.909.021	6.151.710	6.746.377	5.502.219	—	—
Totaal	1.597.393.159	159.781.727	608.266.268	98.520.905	989.126.891	61.260.822	—	—
Handelsbew. zond. goud en zilvermuntmat. (opgen. in gr. IIIb)	1.597.387.705	159.533.444	608.251.850	97.860.255	989.135.855	61.673.189	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in gulden.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1920	1921	1922	1923	1) 2)	1) 2)	1) 2)	1) 2)
Januari	256.207.615	214.136.278	152.495.668	173.045.849	135.932.785	115.835.310	86.106.447	91.487.819
Februari	233.591.043	170.369.270	152.353.594	162.189.535	113.309.645	120.956.498	84.204.248	94.601.855
Maart	187.916.138	213.830.220	180.328.763	165.440.620	68.210.466	107.204.662	112.879.875	106.977.347
April	203.592.812	195.772.602	167.451.702	169.639.064	99.448.337	108.819.697	92.729.841	97.005.415
Mei	298.514.162	168.114.951	194.080.257	160.129.701	170.393.137	93.818.710	108.423.679	104.128.702
Juni	345.402.373	188.559.719	150.899.735	159.533.444	179.478.445	120.815.908	100.680.880	97.860.255
Tot. Jan.-Juni.	1.525.224.143	1.150.783.040	997.609.719	989.978.213	766.772.815	667.450.785	585.024.970	592.061.393
Juli	314.861.366	170.674.007	163.863.700	—	177.114.162	105.420.129	104.572.575	—
Augustus	267.956.122	186.640.179	178.807.927	—	130.018.883	142.544.083	99.442.892	—
September	317.368.670	197.271.439	164.616.506	—	165.965.569	135.749.765	115.612.131	—
October	337.338.332	179.043.171	186.643.442	—	148.140.438	114.694.641	112.003.008	—
November	270.811.334	175.806.364	172.295.111	—	156.557.011	106.623.879	104.350.396	—
December	302.154.125	180.000.903	163.762.355	—	156.922.833	197.115.318	100.225.239	—
Totaal	3.335.714.092	2.240.219.103	2.027.598.760	—	1.701.491.711	1.369.598.600	1.221.231.211	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned' schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6	1 Mei '23
Bk. Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zweedsche Rbk 4½	1 Juli '22
Javasche Bank ... 3½	1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 6	1 Mei '23
Bank van Engeland 4	5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-Duitsche Rijksbk. 30	2 Aug. '23
Bank v. Frankrijk 5	11 Mrt. '22	N. Bk. v. O'rijk 9	2 Sept. '22
Belgische Nat. Bk. 5½	22 Jan. '23	Hong. Bank. . . 12	25 Apr. '23
Fed. Res. Nat. N.Y. 4½	21 Feb. '23	Bank v. Italië. 5½	11 Juli '22
Bank van Spanje. . . 5	23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
11 Aug. '23	2 7/8-3	2 1/2 1)	3 3/10-1/4	—	—	4 1/2-3 3/4
6-11 A. '23	2 7/8-3 1/8	2 1/2-3 1/2	3 3/8-1 5/8	—	—	4 1/2-5 1/4
30 J.-4 A. '23	3-3 1/4	2 3/4-3 1/2	3 1/10-3/8	—	—	4-6 1/4
23-28 Jli '23	3 1/8-3/4	3-3 1/4	3 1/8-1/4	—	—	4 1/2-5 1/4
7-12 A. '22	2 3/4-7/8	2 1/2	2-1/4	—	—	3 1/2-5 1/2
8-13 A. '21	—	3-4 1/4	4 1/8-7/8	—	—	5 1/2-6
20-24 Jli '14	3 1/8-3/10	2 1/2-3 1/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 1/4	1 3/4-2 1/2

1) Notering van 10 Augustus. 2) idem van 9 Augustus.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was afwisselend flauw en vast, de schommelingen waren echter niet groot, zoodat de koers vrijwel op hetzelfde peil bleef. Parijs was weder flauw, 14,85—14,42; het aanbod was echter niet zoo groot als voor België. Het schijnt, dat onze Zuidelijke bureu zich ernstig ongerust gaan maken over het verdere verloop van hun munt. Dientengevolge gingen verschillende bezitters er toe over, om een gedeelte van hun vermogen in meer stabiele munten om te zetten, met als gevolg een verdere depreciatie van eigen munt. Ook heeft de Ruhrbezetting voor België veel nadeeliger gevolgen dan voor Frankrijk. Het gelukte aan de Belgische Regeering ten slotte een flinke leening in Frankrijk te sluiten, waardoor voorloopig een flinke steun verleend kan worden. Marken waren eveneens weder zeer flauw. Na een koers van 0.000038 trad echter een herstel in. Dollars vrijwel onveranderd. Skandinavië vaster hoofdzakelijk, voor Denemarken. Ook Zwitserland kon verder herstellen, 45,30—46,30. Spanje weder zeer flauw, 34,60 aangeboden. Ook Buenos Aires weder lager, ca. 32 1/2 a 1/4. Indië iets beter, 96—96 1/2.

14 Augustus 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel *)	New York**)
6 Aug. 1923	11.60 1/2	0.0001 1/4	0.0035 1/2	14.70	11.70	2.54 1/4
7 " 1923	11.58 1/2	0.000066	0.0035 1/2	14.54 1/2	11.50 1/2	2.53 1/8
8 " 1923	11.57 1/2	0.000048	0.0035 1/2	14.50	11.37 1/2	2.53 1/8
9 " 1923	11.57 1/2	0.000051	0.0035 1/2	14.52 1/2	11.08	2.53 1/8
10 " 1923	11.60 1/2	0.000065	0.0035 1/2	14.45	11.18	2.53 1/8
11 " 1923	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. 1	11.56 1/2	0.000030	0.0035	14.35	10.80	2.53 1/4
Hoogste " " 1	11.62 1/2	0.0002 1/4	0.0037	14.85	11.87 1/2	2.54 1/2
3 Aug. 1923	11.02 1/4	0.0002 1/8	0.0035 1/2	14.65	11.69	2.54 1/8
27 Juli 1923	11.65	0.0002 1/8	0.0036	15.01	12.35	2.53 1/8
Muntpariteit	12.10	59.26	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen*)	Chris-tiania*)	Zwitser-land*)	Spanje 1)	Bataavia 1) telegrafisch
6 Aug. 1923	67.65	46.—	41.05	45.65	35.75	96 1/2
7 " 1923	67.60	46.50	41.35	45.90	35.50	96 1/2
8 " 1923	67.50	46.45	41.10	46.—	35.40	96 1/2
9 " 1923	67.50	46.50	41.—	46.30	35.10	96 1/2
10 " 1923	67.50	46.50	41.25	46.20	34.65	96 1/2
11 " 1923	—	—	—	—	34.60	96 1/2
L'ste d. w. 1)	67.35	45.95	40.85	45.30	34.40	96
H'ste " " 1)	67.80	46.75	41.40	46.45	35.85	96 1/2
3 Aug. 1923	67.65	46.35	40.75	45.45	35.90 2)	96 1/2
27 Juli 1923	67.85	45.15	41.30	45.45	36.25 3)	96 1/8-97 3/8
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.
2) Notering van 4 Aug. 3) Idem van 28 Juli.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gl.)
11 Aug. 1923	4.57.124	5.67	0.000030	39.37
Laagste d. week	4.56.25	5.66	0.000024	39.33
Hoogste " " "	4.57.124	5.78	0.000045	39.43
4 Aug. 1923	4.57.12	5.84	0.000089	39.33
28 Juli 1923	4.58.62	5.89	0.000105	39.41
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81 1/4	40 1/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noterings-eenheden	28 Juli 1923	4 Aug. 1923	6/11 Aug. '23		11 Aug. 1923
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	40 3/16	40 1/8	37 1/8	40 1/8	39 5/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4 1/8	1/4 1/16	1/4 1/32	1/4 1/32	1/4 1/16
Constantin ..	Piast. p. £	740	780	780	810	795
Hongkong ..	id. p. \$	2/27 1/8	2/29 1/32	2/25 1/8	2/37 1/16	2/35 1/32
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 3/32	2 3/32	2 3/32	2 1/8	2 3/32
Madrid	Peset. p. £	32.12 1/2	32.40 1/2	32.50	33.45	33.32 1/2
Mexico	d. per \$	24.26	24.26	24.26	24.26	24.26
Montevideo 1)	id.	40 1/4	39 3/4	37	40	38 3/4
Montreal	\$ per £	4.70	4.67 1/8	4.56 1/4	4.68 1/2	4.67 1/2
Praag	Kr. p. £	154 1/4	155 1/2	155 1/4	156 1/2	155 1/4
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 1/8	5 1/8	5 1/8	5 1/32	5 1/32
Rome	Lires p. £	105	105 1/8	105 1/2	108	107 1/2
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/0 1/8	3/0 3/4	3/0 1/4	3/1 1/4	3/0 7/8
Singapore ...	id. p. \$	2/3 15/16	2/3 31/32	2/3 29/32	2/4 5/32	2/4 1/8
Valparaiso 2)	peso p. £	37.00	37.00	36.80	37.00	36.50
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 1/16	2/1 5/8	2/1 1/8	2/1 1/4	2/1 21/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 de.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen	N. York	12 Aug. 1922	te Londen	N. York
11 Aug. 1923	31 1/8	63	34 1/8	68 1/8	
4 " 1923	30 7/8	62 5/8	37 1/8	61	
28 Juli 1923	30 13/16	62 3/8	24 1/16	54 1/8	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 13 Aug. 1923.

		Activa	
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f	46.397.370,79	
	B.-bk. "	34.332.066,55	
	Ag.sch. "	61.394.777,13	f 142.124.214,47
Papier o. h. Buitenl. in disconto		—	
Idem eigen portef.	f	34.084.237,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		—	34.084.237,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f	30.240.436,51	
	B.-bk. "	11.639.772,30	
	Ag.sch. "	99.606.470,03	
	f	141.486.678,84	
Op Effecten	f	129.830.505,57	
Op Goederen en Spec.		11.656.173,27	f 141.486.678,84
Voorschotten a. h. Rijk		—	
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud	f	56.240.250,—	
Muntmat., Goud		525.553.107,95	
	f	581.793.357,95	
Munt, Zilver, enz.		10.870.278,—	
Muntmat., Zilver		—	
Effecten			f 592.663.635,95
Bel. v. h. Res. fonds	f	5.973.480,24	
id. van 1/8 v. h. kapit.		3.969.006,62	f 9.942.486,86
Geb. en Meub. der Bank		—	5.000.000,—
Diverse rekeningen		—	85.302.997,55
	f	1.010.604.250,67	
		Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		5.999.469,43	
Bijzondere reserve		9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop		939.467.905,—	
Bankassignatiën in omloop		980.013,41	
Rek.-Cour. { Het Rijk f		235.319,51	
saldo's: { Anderen "		29.141.789,43	f 29.773.088,94
Diverse rekeningen		—	5.779.773,89
	f	1.010.604.250,67	
Beschikbaar metaalsaldo	f	398.005.113,—	
Op de basis van 1/8 metaaldekking		204.040.111,53	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		—	f 1.990.025.565,—

NED. BANK 13 Aug. 1923 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opeschebare schulden
13 Aug. 1923.....	581.793	10.870	939.468	30.357
6 " 1923.....	581.793	10.748	951.022	28.133
30 Juli 1923.....	581.794	10.934	947.432	36.759
23 " 1923.....	581.794	10.821	932.540	31.210
16 " 1923.....	581.792	10.491	946.350	28.547
14 Aug. 1922.....	605.955	8.529	970.672	45.634
15 Aug. 1921.....	605.969	11.007	1.004.597	58.938
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
13 Aug. 1923	142.124	—	141.487	398.005	61
6 " 1923	142.916	—	139.317	396.016	61
30 Juli 1923	140.607	—	149.313	395.195	61
23 " 1923	140.370	—	152.940	399.171	61
16 " 1923	141.599	—	158.271	396.607	61
14 Aug. 1922	190.510	35.000	104.983	410.482	60
15 Aug. 1921	221.915	68.700	168.306	403.528	58
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van ²⁾ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	6 Aug. 1923	13 Aug. 1923
Aan schatkistpromessen, waarv. direct bij Ned. Bk.	f211.380.000,—	f213.380.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„220.971.000,— ¹⁾	„220.971.000,— ¹⁾
Aan zilverbons	„27.741.855,—	„27.721.425,—
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„148.395.000,—	„139.710.000,—
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting)	31 Mei 1923 „57.208.892,95	30 Juni 1923 „42.427.860,97

Tegoe d. v. Postc. & G. dst „106.053.949,37¹⁾ „106.442.031,87¹⁾
¹⁾ Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opeschebare schulden	Beschikb. metaal-saldo
4 Aug. 1923	222.250		262.500	103.500	149.050
28 Juli 1923	213.750		261.000	107.000	140.150
21 " 1923	209.250		263.500	99.500	136.650
30 Juni 1923	149.102	61.456	264.495	84.137	141.452
23 " 1923	156.071	61.372	264.468	80.852	149.009
16 " 1923	153.546	61.377	265.579	78.483	146.719
5 Aug. 1922	146.830	52.623	268.506	91.329	128.160
6 Aug. 1921	207.930	19.363	305.628	140.470	138.541
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voor-schotten aan het Gouv. nem.	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
4 Aug. 1923		158.430		1.700	***	61
28 Juli 1923		165.480		10.100	***	58
21 " 1923		169.990		13.800	***	58
30 Juni 1923	35.855	28.735	68.147	12.985	19.782	60
23 " 1923	35.760	28.338	65.795	5.424	19.813	63
16 " 1923	36.043	27.102	64.345	8.211	20.127	62
5 Aug. 1922	33.566	29.046	105.728	—	18.065	55
6 Aug. 1921	37.257	25.081	98.581	32.748	32.885	50
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ²⁾ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschebare schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
7 Juli 1923..	1.187	1.754	956	1.194	486
30 Juni 1923..	1.201	1.764	1.032	1.207	557
23 " 1923..	1.202	1.580	1.185	1.183	522
8 Juli 1922..	1.407	2.156	764	1.144	1.111
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluippost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
8 Aug. 1923	127.646	126.091	294.101	27.000	249.926
2 " 1923	127.641	126.622	291.745	27.000	247.728
25 Juli 1923	127.640	125.717	289.049	27.000	244.810
18 " 1923	127.637	125.786	289.310	27.000	245.057
9 Aug. 1922	127.400	125.542	302.095	27.000	259.903
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
8 Aug. '23	46.784	68.724	10.428	108.318	21.305	17,94
2 " '23	45.899	69.921	12.784	105.759	20.769	17,52
25 Juli '23	45.634	70.556	10.463	109.384	21.673	18,08
18 " '23	47.529	71.582	11.094	111.639	21.601	17,60
9 Aug. '22	43.033	76.450	16.239	104.500	20.308	16,82
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ²⁾ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in miljoenen Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Waarv. bij Buill. circ. bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
31 Juli '23	24.412	596	90	3.987.474	43.594.738	9
23 " '23	24.531	616	110	3.444.804	31.824.821	11
15 " '23	22.071	657	110	3.160.983	25.491.739	12
7 " '23	20.949	707	130	3.284.092	20.241.783	16
31 Juli '22	1.025	1.005	50	13.083	189.795	7
23 Juli '14	1.691	1.357	—	65	1.891	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Totaal uitgegeven	In kas bij de Rijksbank
72066.322	18314.292	53752.030	27857.077	3999.500	3987.500	
53027.175	13930.412	39096.763	20402.161	3456.800	3444.800	
40971.288	11061.138	29910.150	16927.077	3173.100	3161.000	
30447.068	8600.861	21846.207	12092.054	3296.000	3284.100	
215.980	8.122	207.858	39.976	25.423	13.068	
751	751	—	944	—	—	

¹⁾ Onbelast. Bovendien verpand op 7 Juli 1923 184,9 mill., op 15 Juli 1923 204,9 mill., op 23 Juli 1923 245,5 mill., op 31 Juli 1923 245,5 mill.

²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buill.gew. voorsch. a/d. Staat
9 Aug. '23	5.537.893	1.864.345	294.074	564.846	23.400.000
2 " '23	5.537.882	1.864.345	293.918	565.049	23.700.000
26 Juli '23	5.537.874	1.864.345	293.742	565.279	23.000.000
9 Aug. '22	5.530.590	1.948.367	285.409	577.892	29.500.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
2.470.255	18.815	2.151.165	37.426.071	2.011.125	16.971	
3.035.555	18.919	2.087.839	36.929.324	2.262.507	16.556	
2.471.741	19.338	2.101.135	37.233.697	2.039.428	32.277	
1.994.057	34.926	2.174.583	36.449.878	2.210.643	73.665	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
9 Aug. '23	350.897	84.653	480.000	1082.752	7.034.935	114.894
2 " '23	350.926	84.653	480.000	1044.094	7.016.947	168.477
26 Juli '23	350.060	84.653	480.000	989.790	6.888.836	223.294
10 Aug. '22	333.246	84.653	480.000	561.516	6.420.837	270.621

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
25 Juli '23	3.113.551	2.118.785	—	86.454	2.194.871
18 " '23	3.099.720	2.104.132	—	83.702	2.216.994
11 " '23	3.100.379	2.101.270	—	76.769	2.265.149
26 Juli '22	3.054.531	2.238.763	—	126.967	2.126.809

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
25 Juli '23	937.403	1.896.567	109.629	76,10	78,2
18 " '23	988.950	1.942.521	109.714	74,5	76,5
11 " '23	1.032.653	1.949.722	109.621	73,6	75,4
26 Juli '22	536.119	1.888.114	105.198	76,08	79,2

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
18 Juli '23	772	11.762.032	1.398.984	15.300.956	3.980.513
11 " '23	773	11.852.865	1.423.879	15.427.897	3.967.571
3 Juni '23	773	11.951.453	1.441.086	15.491.995	4.011.974
19 Juli '22	795	10.807.529	1.432.051	14.688.733	3.487.015

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 13 Augustus 1923.

Gedurende het hiaat, dat in de buitenlandsche politiek is ontstaan, doordat de volgende stap van Engeland ten aanzien van het Fransch-Duitsche conflict nog niet bekend was— nu dit wel het geval is, ziet men er nog geen al te strenge consequenties van tegemoet— zijn de oogen van de buitenlandsche beurzen bijna uitsluitend op het verloop der deviezen-koersen gericht geweest. En het was niet alleen de Mark, die de aandacht heeft getrokken, ook de Fransche en, in sterker mate nog, de Belgische Franc, hebben in het centrum der belangstelling gestaan. Na een geleidelijke afbrokkeling van het Franc-devies, waarbij echter het verschil tusschen het Fransche en het Belgische betaalmiddel steeds grooter werd in het nadeel van het laatstgenoemde, is gedurende de achter ons liggende week een scherper reactie voor Belgische Francs, ingetreden, die in de eerste plaats bij onze Zuiderburen heel wat onrust teweeg heeft gebracht. Onmiddellijk zijn rigoureuze maatregelen tegen de valuta-speculatie in het leven geroepen en terzelfdertijd zijn onderhandelingen geopend om in het buitenland (men spreekt van Frankrijk en Engeland) leeningen op te nemen, ten einde met het provenu daarvan een steunactie voor den Franc te kunnen uitvoeren. Hoewel de toekomst zal moeten leeren, welk effect hieruit zal voortkomen, heeft het verleden wel reeds zoo vele voorbeelden aan de hand gedaan, dat men te dien aanzien, zelfs in Belgische beurskringen, uiterst sceptisch gestemd is. Afgewacht zal dienen te worden, welk deel van de waardevermindering van den Belgischen Franc toegeschreven moet worden aan overdrijving van de zijde der speculatie en welk deel door den economischen toestand van België en door de vooruitzichten gerechtvaardigd moet worden geacht. Indien dit laatste gedeelte het grootste percentage aangeeft (en in verband met de jongste Mark-catastrophe wordt dit gevreesd) zullen zelfs nog drastischer verbodsmaatregelen geen enkel nut hebben. Want het buitenland, waar toch ook transacties in Belgische deviezen worden uitgevoerd, kan natuurlijk nooit aan banden worden gelegd en de daar wonende handelaren baseeren zich, in groote lijnen gezien, toch uitsluitend op de economische feiten.

Inmiddels is het wel zeer sprekend, dat men zich om hulp heeft gewend tot den Franschen nabuur en dat deze zich klaarblijkelijk hiertoe bereid heeft verklaard. Stamverwantschap en oorlogs-herinneringen maken natuurlijk den stap voor België verklaarbaar, doch hiermede is de toezegging van hulp door Frankrijk niet gemotiveerd. Die

hulp brengt een druk op den koers van het Fransche betaalmiddel met zich en indien Frankrijk niet aarzelt, haar te verleen, acht men daar te lande de financieele positie en de economische vooruitzichten blijkbaar gunstiger, dan uit de daling van den Franc zou zijn af te leiden. De steunverleening kan echter ook zeer wel een onderdeel van de Ruhrpolitiek zijn. Soms schijnt het, alsof de reactie van den Franschen Franc méér moet worden beschouwd als een verdisconteering der toekomst door pessimisten, dan als een weerspiegeling van den actueelen toestand; althans helt men in Frankrijk zelf zeer sterk tot deze redeneering over. De staatssschuld is inderdaad gestegen en de biljetten-circulatie is aanmerkelijk grooter dan het vorig jaar, doch de staatsontvangsten bedroegen over het eerste halfjaar 1923 een milliard Francs meer dan in het eerste semester 1922. Er is dus geen sprake, zoo oordeelt men, van onproductieve uitgaven, noch van een krachtige inflatie. Er dient evenwel op te worden gewezen, dat de steenkolenmijnen in het Noorden en in den Pas de Calais over Juni jl. 350.000 ton meer hebben geproduceerd dan in Juni 1922. Ondanks de moeilijkheden aan de Ruhr was voorts de productie van ijzer en staal in Juni jl. 9000, resp. 130.000 ton grooter dan in Juni 1922. Op vrijwel ieder gebied is er vooruitgang te bespeuren. Het valt niet te ontkennen, dat het budget zeer zwaar is belast door de uitgaven voor het herstel der verwoeste gebieden, doch zelfs, indien de hiervoor uitgegeven bedragen niet van Duitschland teruggevorderd kunnen worden, dan nog acht men het geld op productieve wijze belegd. In verband met deze opvattingen heeft de beurs te Parijs een zeer opgewekt beeld te aanschouwen gegeven, niet alleen voor arbitrage-waarden (hetgeen niet meer dan natuurlijk is in verband met de reactie van den Franc), doch ook voor Fransche schuldbrieven. Men houdt ter beurse klaarblijkelijk in het geheel geen rekening met het feit, dat Frankrijk geenrente op de buitenlandsche schuld betaalt en dat hieruit wel eens complicaties zouden kunnen voortkomen, die de thans plaats gehad hebbende daling zouden kunnen rechtvaardigen.

Erkend moet echter worden, dat voor het oogenblik geen bijzonder gevaar ten aanzien van dergelijke moeilijkheden dreigt. Indien men de stemmen, die in Engeland opgaan van de zijde van den heer Keynes en anderen beschouwt als te zijn in overeenstemming met een groot deel der bevolking, zou men zelfs het hier bedoelde gevaar geheel of voor een groot deel kunnen uitschakelen. De heer Keynes toch bepleit de annuleering van de intergeallieerde schulden en het afstand-doen van iedereen eisch ten aanzien van de Deutsche schadeloosstelling ten bate der geallieerden. Dit alles in ruil voor de ontruiming van het Ruhrgebied en het vaststellen der Deutsche schadeloosstelling op 50 milliard. Men doet echter goed deze verlangens niet als die van de meerderheid der Engelsche natie te beschouwen; bovendien kan er toch geen enkele conclusie aan worden vastgeknoopt, zoolang niet bekend is hoe Frankrijk op een eventueel voorstel in die richting zou reageren. De kwestie toch van de „beveiliging tegen een overval van de zijde van Duitschland”, het punt, dat door de Fransche Regeering steeds in het geding wordt gebracht, wordt hierin niet geregeld. De beurs heeft dan ook deze jongste proposities van den bekenden econoom met dezelfde welwillendheid, doch ook met hetzelfde scepticisme ontvangen, als waarmede zij de pogingen der Regeering om wat orde in den Europeeschen chaos te brengen, beschouwt. Het feit echter, dat men in de City aan een spoedige en bevredigende oplossing begint te twijfelen, heeft niet kunnen beletten, dat de stemming ter beurse vrij vast is gebleven. Het schijnt, dat men de toekomst reeds in de plaats gehad hebbende daling van enkele weken geleden verdisconteert acht. Aan den anderen kant is de kooplust en derhalve de omvang der zaken gering, wijl men in verband met de reactie van den Sterlingkoers een nieuwe verhooging van het bank-disconto vrees.

In Duitschland zijn de geldverhoudingen thans bijna op de spits gedreven. Practisch is de Mark vrijwel geheel uitgeschakeld. Hoewel dit officieel en in theorie nog niet toegegeven wordt, is de uitgifte, op 15 Augustus a.s. van de goudleening in dollars door het Deutsche Rijk, voldoende bewijs. Bovendien kunnen betalingen in Marken, bij de duizelingwekkende bedragen, die thans voor de kleinste inkooplen vereischt zouden zijn, toch niet meer worden gehandhaafd. Dit zou alleen het geval kunnen zijn, indien orde op zaken zou worden gesteld, indien de uitgaven van het Rijk in overeenstemming met de inkomsten gebracht zouden worden en aan de onbegrijpelijke crediet-politiek van de Rijksbank een einde zou worden gemaakt. In de Deutsche bladen wordt er op gewezen, dat op het totaalbedrag aan wissel-disconto's en goederen-beleening door de Rijksbank, ten bedrage van 21 biljoen Mark, toegestaan in

de eerste tien dagen van Augustus, een totaal van 17 biljoen Mark door particulieren ten koste van de Rijksbank, ten koste dus van het algemeen belang, is verdiend. Immers, de dollar is in dat tijdsverloop met 80 pCt. gestegen en, met een gering onderscheid wellicht; ook de goederen, die voor de wissel-disconto's en goederenbelemingen (verkregen bovendien tegen een rentevoet van 18, resp. 30 pCt., terwijl in de open markt zelfs 1000 pCt. wordt betaald), zijn gekocht. Hoewel natuurlijk ook de leiding van de Rijksbank deze feiten duidelijk genoeg inziet, is er tot nu toe nog geen wijziging in haar crediet-politiek te ontdekken. Wellicht wacht zij op het invoeren van een „waardevast” betaalmiddel, in welk geval een rentevoet van 30 pCt. natuurlijk veel te hoog zou zijn. Doch juist door deze politiek van afwachten zijn de chaotische toestanden in Duitsland ontstaan, toestanden, die iedere beoordeling van ondernemingen feitelijk onmogelijk maken. Inmiddels houdt men hiermede ter beurze van Berlijn niet al te veel rekening. Zoolang de buitenlandsche betaalmiddelen stijgen en men geen verandering ziet in de geldpolitiek van het eigen land passen de koersen van effecten zich automatisch aan de waardevermindering van de Mark aan. Het bekende indexcijfer van de Frkf. Ztg. geeft in één week een verhooging van 447.393 tot 1.234.076 te aanschouwen. Ter illustratie is het wellicht niet ondienstig in herinnering te brengen, dat bij de berekening dier indexcijfers is uitgegaan van de basis 100 begin Januari 1922 en dat op 5 Januari 1923 nog slechts een stand van 1918 was bereikt.

Van Wallstreet is deze week niet veel nieuws te vermelden. De handel heeft Vrijdag jl. geheel stilgestaan in verband met de begrafenis van President Harding en heeft op de overige dagen sterk den invloed ondervonden van de onzekerheid, waarin men zich bevindt ten aanzien en van de buitenlandsche politiek en van de binnenlandsche bedrijvigheid. Nochtans geeft deze laatste geen al te spreken- de teekenen van vermindering te aanschouwen, zoodat over het algemeen de beurs vast is gebleven.

Ten onzent heeft schijnbaar de inmiddels opgeloste ministercrisis een zekere onrust in beleggingskringen gewekt, getuige de vrij gevoelige reacties voor *inheemsche staatsfondsen* bij overigen niet veel veranderde verhoudingen en bij een zeer ruime geldmarkt. Hier is het voornamelijk de onzekerheid ten aanzien van de toekomst. Het bezuinigingsprogramma van den heer Colijn, voor zover dit in summier persbeschouwingen naar voren is gebracht, levert, volgens het oordeel in sommige beleggingskringen, zoovele mogelijkheden tot vrijving met de groepen van arbeiders en beampten, zoovele kansen ook op het verlaten van het vrijhandels-stelsel, dat men zich met betrekking tot het *rustig* toepassen van de zoo hoog-noodige bezuinigings-politiek niet zeker gevoelt. Eenige liquidaties zijn hiervan het gevolg geweest, welke voorloopig echter geheel als stemmingsverkoopen beschouwd moeten worden.

	6 Aug.	10 Aug.	13 Aug.	Rijzing of daling.
6 %o Nederland 1922	101 ¹⁵ / ₁₆	101 ³ / ₄	101 ³ / ₄	— ³ / ₁₆
5 %o „ 1918	94 ¹⁵ / ₁₆	93 ¹ / ₁₆	93 ¹⁵ / ₁₆	— 1
4 ¹ / ₂ %o „ 1916	92	90 ³ / ₄	89 ³ / ₄	— 2 ¹ / ₂
4 %o „ 1916	86 ¹ / ₈	84 ¹ / ₁₆	83 ³ / ₄	— 2 ⁷ / ₈
3 ¹ / ₂ %o „	76 ⁷ / ₈	77	77	+ ¹ / ₈
3 %o „	66 ⁵ / ₈	67	66 ⁹ / ₁₆	— ¹ / ₁₆
2 ¹ / ₂ %o Cert. N. W. S.	56 ⁷ / ₈	56 ³ / ₄	56 ⁷ / ₈	—
7 %o Oost-Indië 1921	102 ⁷ / ₁₆	102 ¹ / ₈	102 ¹ / ₁₆	— ³ / ₈
6 %o „ 1919	99	99 ⁷ / ₁₆	99 ⁷ / ₁₆	+ ⁷ / ₁₆
5 %o „ 1915	94 ³ / ₄	93 ³ / ₄	93 ¹ / ₂	— ³ / ₄
5 %o Rusland 1906	3 ³ / ₄	3 ³ / ₄	4	+ ¹ / ₄
4 %o Rusl. bij Hope & Co.	3 ⁹ / ₁₆	—	3 ³ / ₄	+ ³ / ₁₆
4 %o Japan 1899	69 ¹ / ₂	68	67 ¹ / ₂	— 2
5 %o Brazilië 1895	48 ³ / ₄	—	—	—
8 %o San Paulo 1921	97 ¹⁵ / ₁₆	—	—	—
6 %o Amsterdam 1920	100 ³ / ₄	—	—	—
7 %o Rotterdam 1920	102	102 ³ / ₄	102 ³ / ₈	+ ³ / ₈

De lokale markt heeft slechts weinig belangwekkende punten opgeleverd. De markt voor *binnenlandsche industriële waarden* was zeer stil, met uitzondering van den handel in Jurgens- en Furness-Stokvis-waarden, welke beide gevoelige reacties te aanschouwen hebben gegeven. Een herstel is weliswaar gevolgd, doch het vertrouwen kon toch niet geheel worden herwonnen, vooral ook, omdat het inzicht in den gang van zaken, b.v. bij het Jurgens-concern, uiterst gecompliceerd is. Men beschouwde echter tegen het einde der berichtperiode de risico's in Duitsland iets verminderd, wijl daar nu Hollandsche prijzen voor margarineproducten zijn vastgesteld.

Suikerwaarden konden zich goed handhaven, evenals *petroleumaandeelen*. De laatste ondervonden den stimulerenden invloed van hogere prijzen voor olieshares te New

York. *Rubber- en tabakswaarden* vast gestemd, in verband met den stabielen prijs van ruwe rubber te Londen.

	6 Aug.	10 Aug.	13 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	117 ¹ / ₂	116 ¹ / ₂	115 ¹ / ₂	— 2
Incasso Bank	89 ¹ / ₂	—	—	—
Koloniale Bank	140	138 ¹ / ₂	135 ¹ / ₂	— 4 ¹ / ₂
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	120 ¹ / ₂	118 ¹ / ₁₆	118 ¹ / ₂	— 2
Rotterd. Bankvereniging	90 ⁷ / ₈	—	—	—
Amst. Superfosfaatfabriek	33	—	—	—
Van Berkel's Patent	33	32	32 ¹ / ₂	— ¹ / ₂
Gouda Kaarsen	73	61 ¹ / ₄	61	— 12
Holl. Draad- en Kabelfabriek	53 ³ / ₄	53	53	— ³ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. gew. aand.	41 ⁵ / ₈	38 ³ / ₄	38 ³ / ₄	— 3 ³ / ₈
„ „ pr. aand.	50	48	49 ¹ / ₂	— ¹ / ₂
Leerdam Glasfabrieken	32 ¹ / ₄	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	231 ¹ / ₄	—	224 ¹ / ₄	— 7
Vereenigde Blikfabrieken	99	99 ⁷ / ₈	98	— 1
Vereen. Chemische Fabrieken	33	33	33 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	6	4 ¹ / ₂	4 ⁵ / ₈	— 1 ³ / ₈
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	144	143 ⁷ / ₈	139	— 5
Handelsver. Amsterdam	406 ³ / ₄	404	397 ³ / ₄	— 9
Handelsver. Reiss & Co.	24 ¹ / ₂	24 ³ / ₄	24 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
Int. Crediet- en Handelsver.				
Rotterdam	173	174	175	+ 2
Linde Teves & Stokvis	57	55	—	— 2
Tels & Co's Handel-Mij.	4 ¹ / ₄	—	—	—
Redjang Leborg Mijnb.-Mij.	103	100	100	— 3
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	121 ¹ / ₄	118 ³ / ₄	116	— 5 ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	328	333 ³ / ₄	327 ¹ / ₄	— ³ / ₄
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	24 ¹ / ₂	23	22 ³ / ₄	— 1 ³ / ₄
Amsterdam-Rubber-Mij.	147	148 ¹ / ₂	147	—
Nederl.-Rubber-Mij.	74 ¹ / ₂	74 ¹ / ₂	—	—
Oost-Java-Rubber-Mij.	217	221	218 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Deli-Batavia Tabak Mij.	292 ¹ / ₂	291	292	— ¹ / ₂
Deli-Maatschappij	277 ¹ / ₂	277	272	— 5 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	243 ¹ / ₈	242	242 ¹ / ₂	— ¹ / ₈

Alleen *scheepvaartfondsen* waren gedeceideerd lager en zonder eenig animo. De hoofdfondsen vooral hadden het zwaar te verantwoorden. In beurskringen wordt de vrachtmarkt met zeer groot pessimisme beschouwd, nu de algemeene wereldtoestanden nog geen uitzicht beloven op een spoedige verbetering.

	6 Aug.	10 Aug.	13 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	80	76	72 ¹ / ₂	— 7 ¹ / ₂
„ „ „gem.eig.	70 ³ / ₄	67	64	— 6 ³ / ₄
Hollandsche Stoomboot-Mij.	20	14 ³ / ₈	14 ¹ / ₄	— 5 ³ / ₄
Java-China-Japan-Lijn	64	—	61	— 3
Kon. Hollandsche Lloyd	8	—	—	—
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	52	45 ³ / ₄	43 ¹ / ₂	— 8 ¹ / ₂
Konink. Paketvaart-Mij.	109 ³ / ₄	105 ³ / ₄	104 ³ / ₈	— 5 ³ / ₈
Maatschappij Zeevaart	54 ¹ / ₂	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie	105 ¹ / ₂	97	94 ¹ / ₂	— 11 ¹ / ₂
Nievelt Goudriaan	81	74 ³ / ₄	69	— 12
Rotterdamsche Lloyd	115 ¹ / ₂	103	101	— 14 ¹ / ₂
Stoomv.-Mij. „Nederland”	132	125 ¹ / ₄	123	— 9
„ „ „Noordzee”	27 ¹ / ₂	—	—	—

De *Amerikaansche markt* was stil, doch in aansluiting aan Wallstreet iets hooger.

	6 Aug.	10 Aug.	13 Aug.	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	58 ¹⁵ / ₁₆	58 ¹ / ₂	58 ³ / ₄	— ³ / ₁₆
Anaconda Copper	83 ³ / ₄	82 ¹ / ₂	83 ¹⁵ / ₁₆	+ ³ / ₁₆
Studebaker Corp.	102 ¹ / ₈	104 ¹ / ₂	105	+ 2 ⁷ / ₈
Un. States Steel Corp.	90	89	89 ¹ / ₂	— ¹ / ₂
Atchison Topeka	101 ¹ / ₄	102	102 ¹ / ₄	+ 1
Erie	11 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂	12 ⁷ / ₈	+ 1 ³ / ₈
Southern Pacific	88 ¹ / ₂	88 ³ / ₄	89	+ ¹ / ₂
Union Pacific	130 ¹ / ₈	131 ¹ / ₂	131 ⁷ / ₈	+ 1 ³ / ₄
Int. Merc. Marine orig. gew.	6 ⁹ / ₁₆	6 ¹ / ₁₆	6 ³ / ₈	— ³ / ₁₆
„ „ „ pref.	24 ¹ / ₈	21	21	— 3 ¹ / ₈

De *geldmarkt* bleef zeer ruim; prolongatie noteerde tegen het slot der berichtperiode 2¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

14 Augustus 1923.

Het weinig levendige karakter der graanmarkten onderging deze week niet veel verandering. Voor tarwe bracht wel Noord-Amerika vastere markten met prijsverhoogingen van ongeveer 4 cent per 60 lbs. te Chicago en ruim 3 cent te Winnipeg met aan de Europeesche markten beperkt aanbod van Noord-Amerikaansche tarwe op aflading, doch Britsch-Indië en Argentinië waren tot dalende prijzen drin-

gend aan de markt, hetgeen veroorzaakte, dat ook spoedige Manitoba's in Engeland eenige prijsdaling ondergingen. De prijsverlaging voor Argentijnse tarwe, ondanks prijsverhoging van 20 à 30 centavos aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario, was vooral ook het gevolg van den lagere pesokoers en leidde tot meerdere vraag, zoowel in Engeland als in Nederland en België, naar welke laatste landen de zaken belangrijker waren dan de laatste weken. Ook andere soorten werden daar meer gekocht. De laatste dagen is trouwens de peso weder hooger, hetgeen, daar verschepers hun prijzen weinig verhoogden, de iets betere stemming aan de tarwemarkt deed voortduren. De goede oogsten in Europa en de moeilijkheden, welke de dalende en wisselende valuta van verschillende landen veroorzaken, houden echter nog steeds den ondernemingslust binnen beperkte grenzen, terwijl met Duitsland als koper van buitenlandsch graan om voor de hand liggende redenen niet te rekenen valt. Eenigen steun ondervindt de markt van kleine wereldverschepingen en van de vastere markten in Noord-Amerika, veroorzaakt door den achteruitgang der vooruitzichten voor de zomertarwe, ook blijkende uit het deze week gepubliceerde maandrapport per 1 Augustus van het Ministerie van Landbouw te Washington. Niet slechts bevestigt dit rapport de berichten over roestschade aan de zomertarwe, waardoor de raming der opbrengst 10 miljoen bushels lager is dan op 1 Juli en op 225 miljoen 16½ pCt. beneden de opbrengst van 1922 blijft, doch bovendien brengt het rapport een onverwachte verlaging der opbrengst aan wintertarwe met 18 miljoen bushels. De geheele tarweopbrengst der Vereenigde Staten wordt dus geraamd op 793 miljoen bushels, tegen 856 miljoen in 1922. Dit is een aanmerkelijke vermindering en de prijsverhoging voor tarwe in Chicago is dus wel eenigszins gemotiveerd, te meer, daar ook uit Canada klachten blijven komen over roestschade. Wel is zij daar volgens verschillende berichten minder ernstig dan in de Vereenigde Staten, doch de prijsverhoging te Winnipeg duidt er wel op, dat zij eenige betekenis heeft. Het ernstigst zijn de klachten uit Manitoba, doch deze provincie verbouwt slechts ongeveer 12½ pCt. der Canadeesche zomertarwe en in de veel belangrijker provincies Saskatchewan en Alberta treedt de roest minder algemeen op en zijn de vooruitzichten nog zeer goed, ofschoon de oogst daar de laatste dagen eenigen hinder ondervond van regen. De Canadeesche tarweopbrengst wordt nog op een hoog cijfer geraamd en in Europa is de invloed van de vaste Amerikaansche stemming nog niet groot, niet slechts wegens de hierboven reeds vermelde redenen, doch ook omdat de berichten over de nieuwe tarwe in Argentinië en Australië bij voortdurend gunstig blijven. Slechts uit Mantsjoerije komen berichten over een kleinen oogst, waarvan geen uitvoer-surplus ter beschikking zal zijn. Ook Rusland klaagt over schade, die de graanoogst ondervonden heeft en nog ondervindt van ongunstig weder, vooral sterken regenval. Dat de regering echter toch ernst maakt met haar plannen tot graanuitvoer blijkt uit berichten over

verzet bij de boeren tegen het wegvoeren van graan naar de uitvoerhavens alsmede uit het feit, dat deze week uit Russische havens aan de Zwarte Zee niet slechts rogge, doch ook 8000 ton tarwe en 2000 ton gerst werden verladen, terwijl telkens weder nieuwe scheepsruimte voor graanvervoer wordt bevracht en de laatste dagen weder gerst uit Rusland wordt geoffreerd.

Voor rogge blijft in Europa de vraag slecht, waartoe de omstandigheid meewerkt, dat de nieuwe eigen roggeoogsten, die algemeen een goede opbrengst geven, beschikbaar beginnen te komen. In Frankrijk is de roggeoogst reeds grotendeels afgelopen, in Nederland is hij in vollen gang en is het aanbod van nieuwe rogge van uitstekende kwaliteit reeds aangevangen, terwijl in een groot gedeelte van Duitsland eveneens de rogge reeds wordt binnengehaald. Wel is de Duitse graanoogst den laatsten tijd vertraagd door regen, doch de vooruitzichten zijn nog zeer goed en de stand op 1 Augustus toonde nog eenige verbetering in vergelijking met een maand tevoren. De lage prijs, die in Nederland voor nieuwe rogge te krijgen is, weerhoudt de boeren er hier en daar van, ze ter markt te brengen, doch het aanbod is voldoende om den verkoop van buitenlandsche rogge, die reeds lang zoo slepend gaat, nog sterker te bemoeilijken en de verkoop van partijen van eenige betekenis is slechts mogelijk met nieuwe prijsopoffering.

Voor La Platamaïs was in Nederland de markt deze week aanvankelijk nog gedrukt wegens de concurrentie van Antwerpen, waar groote aanvoeren, slechte binnenlandsche vraag en de daling van den frank het aanbod tot lage prijzen deed voortduren, teneer, omdat verkoopen naar Engeland onmogelijk werden, naarmate daar wegens grootere aanvoeren de prijs voor spoedige maïs sterk daalde. Overigens liet de daling van den Pesokoers zich ook voor La Platamaïs sterk gelden en ondanks vaste termijnmarkten in Argentinië met prijsstijgingen van 10 à 25 centavos verlaagden ook verschepers geleidelijk hun prijzen. Het laagst werd La Platamaïs, spoedig en op aflading, in Engeland verhandeld, vooral naar Londen, doch de later wat vastere pesokoers bracht eenig herstel. Ook de Antwerpsche markt bekam eenigszins van haar zeer gedrukte stemming en de vraagprijzen zijn daar de laatste dagen vrij aanmerkelijk verhoogd. Daardoor en wegens matige aanvoeren in de Nederlandsche havens met voortdurend vrij goede detailvraag is nu ook in Nederland de markt iets vaster met eenige prijsverhoging. Op aflading zijn echter de prijzen, die trouwens het lage Engelsche peil lang niet hadden bereikt, nauwelijks beter. Verschepingen van maïs van Argentinië waren kleiner dan de vorige week, doch nog van flinken omvang. Van de direct voor het Europeesche vasteland bestemde hoeveelheid gaat het grootste gedeelte naar Italië en Frankrijk, terwijl naar België en Nederland slechts weinig werd verscheept. Maïsverschepingen naar Europa uit Noord-Amerika ontbraken deze week geheel en de markt te Chicago, waar de prijs geleidelijk ¼ cent per 56 lbs. steeg, wekt in Europa weinig belangstelling. De plaats van Noord-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Lijnzaad Sept.
11 Aug. '23	99¾	77	35 7/8	10,85	8,35	20,45
4 " '23	96¾	76¾	35 1/2	10,60	8,05	20,75
11 Aug. '22	104¾	58 3/8	31	10,95	7,65	19,70
11 Aug. '21	124¾	57 3/8	36¾	18,35 ¹⁾	9,—	23,— ¹⁾
11 Aug. '20	253¾	148 3/8	72 3/8	23,80 ¹⁾	9,40	23,30 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 3/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

1) Aug.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	13 Augustus 1923	6 Augustus 1923	14 Augustus 1922
Tarwe* ¹⁾	11,80	11,80	13,—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	8,—	8,20	10,10
Maïs (La Plata) ²⁾	178,—	180,—	208,—
Gerst (48 lb. malting) . . . ²⁾	167,—	172,—	195,—
Haver (38 lb. White cl.) . . ¹⁾	9,50	9,—	9,65
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ¹⁾	10,60	10,70	13,70
Lijnzaad (La Plata) ³⁾	387,—	405,—	435,—

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	5/11 Augustus 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	5/11 Augustus 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	12.617	457.793	643.550	—	31.086	26.976	488.879	670.526
Rogge	7.084	286.547	135.038	—	485	—	287.032	135.038
Boekweit	—	9.937	9.555	—	—	—	9.937	9.555
Maïs	3.343	355.402	645.450	1.100	51.377	69.765	406.779	715.215
Gerst	2.428	130.645	94.717	780	7.842	3.597	138.487	98.314
Haver	190	50.259	81.170	—	533	50	50.792	81.220
Lijnzaad	3.154	88.834	99.186	—	48.156	59.992	136.990	159.178
Lijnkoek	3.892	137.406	77.242	—	—	1.547	137.406	78.789
Tarwemeel	2.475	53.926	32.817	60	3.924	4.954	57.850	37.771
Andere meelsoorten	—	1.344	6.552	—	—	2.615	1.344	9.167

Amerika wordt de laatste weken ingenomen door Zuid-Afrika, waar ruime verschepingen in vollem gang zijn. De vraag voor Zuid-Afrikaansche maïs, speciaal Witte Platte, was goed, zoowel in Engeland als in Nederland en de prijzen konden zich goed handhaven met hier en daar zelfs eenige prijsverhoging, terwijl voor verwijderde posities nauwelijks eenig deport bestaat. De Nederlandsche vraag bepaalt zich echter voornamelijk tot spoedige posities. Roemenië blijft geregeld maïs verschepen, doch de hoeveelheden zijn beperkt. Zeer goed zijn de vooruitzichten voor den nieuwen Roemeenschen maïsoogst, waarvan een groot overschot voor uitvoer wordt verwacht. Minder goed schijnt in sommige gedeelten van Roemenië de gerstooogst te zijn uitgevallen, doch het aanbod, dat eenigen tijd klein was, heeft zich de laatste dagen weer uitgebreid. Ook Noord-Amerika, waar de nieuwe gerstooogst een zeer goede opbrengst oplevert, is met ruim aanbod aan de markt tot weinig fluctuerende prijzen, ofschoon te Winnipeg de prijs eenige verhoging onderging. Zaken in Amerikaansche gerst worden geregeld gedaan naar Engeland en ook Nederland koopt vrijwel dagelijks, ofschoon hier bij de lagere maïsprijzen de vraag voor gerst minder groot is dan eenigen tijd geleden het geval is geweest. Verbeterde kooplust ontwikkelt zich voor Noord-Afrikaansche gerst, nu daarvan de kwaliteit blijkt mee te vallen en door de, ook wegens den dalenden frankenkoers, lage prijzen ontwikkelt zich den laatsten tijd een vrij regelde handel in gerst van Tunis en Algiers naar Nederland. Ook in Engeland blijven deze soorten geregeld koopers vinden, zoowel voedergerst als betere soorten op monster voor de mouterij. Zooals wij reeds hebben vermeld, komt ook Rusland weder met gerst aan de markt. Haver ondervindt in Engeland den invloed van het eerste aanbod van nieuwe haver en bij dalende prijzen bleef de omzet daar klein. Ook op het vasteland is de belangstelling voor haver over het algemeen gering.

SUIKER.

Gedurende de afgelopen week was de stemming op de verschillende suikermarkten kalm, bij eenen eenigszins vasteren ondertoon.

In Amerika, waar ook deze week slechts 4 beursdagen bracht, kwam de notering voor Spot Centrifugals van d.c. 6,03 op d.c. 6,15, terwijl de termijnnoteringen d.c. 0,10 opliepen.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 6 Aug. '23	18.086	52.627	26.422
Tot sedert 1 Dec. '22-6 Aug. '23	3.284.677	3.541.484	3.040.183
Aantal werkende fabrieken	1	10	4
Weekexport 6 Aug. '23	42.435	103.011	64.703
Totale export 1 Jan.-6 Aug. '23	2.785.345	2.980.552	1.666.958
Totale voorraad 6 Aug. '23	499.338	590.080	1.372.605

In Engeland kochten Raffinadeurs eenige partijen stoomende Javasuiker, terwijl ook de Levant en Noord-Europeesche havens wat meer belangstelling voor Java-suiker tot de gereduceerde prijzen toonden.

Op Java bleef de prijs voor witte suiker zich om en bij f 14 bewegen. Ook in No. 16 en hooger kwamen afdoeningen tot stand tot prijzen tusschen f 13 en f 13,25. Het rendement van 136 fabrieken was op 15 Juli j.l. ongeveer 7 pCt. lager dan op hetzelfde tijdstip verleden jaar.

In ons land was de markt kalm, maar prijshoudend op nagenoeg onveranderde prijzen. De weekomzet op de termijnmarkt bedroeg ongeveer 3000 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.f.	
			Aug.	Aug.	
9 Aug. '23	f 25 1/2	Sh. 60/9	19/6	32/- 1)	\$ 6,15
2 " '23	" 24 1/16	60/9	21/-	32/- 1)	6,03 2)
9 Aug. '22	" 25 15/16	59/9	20/6	25/-	5,36
9 Aug. '21	" 35 1/4	65/-	21/-	31/-	4,86
4 Juli '14	" 11 1/2 32	18/-	—	—	3,26

1) Nom. 2) Laten.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 8 Augustus 1923.

Het Amerikaansche Bureau-rapport gaf niet een zoodanige verbetering aan als verwacht was. De positie 67,2 was aanmerkelijk beneden verwachting en dientengevolge ging katoen belangrijk de hoogte in. Vanwege de vakantie hadden

er deze week geen zaken plaats: New York was Vrijdag gesloten ten gevolge van den dood van President Harding, terwijl deze beurs geopend was op Zaterdag en Maandag toen Liverpool gesloten was. De stijging deze week is ongeveer 1 1/2 d. per pond; New York was gisteravond wat vaster. Egyptische katoen toonde gisteren sinds Woensdag een verhoging aan van 1 d., hoewel groeirapporten gunstig zijn.

Over haar geheel genomen is de Amerikaansche garenmarkt rustig. Enkele spinners van ringgaren hebben goede zaken gedaan in bundelgarens, in de nummers 20er tot 24er, maar deze verkoopen blijken uitzonderingen te zijn. Er was gisteren een goede vraag naar mule-cops, doch tegen prijzen van de vorige week, die nu niet te accepteren zijn, daar spinners 1/2 d. tot 1 d. per pond meer vragen. In Amerikaansche getwijnde garens gaat nog niets om. Egyptische garens zijn hooger in prijs in overeenstemming met den prijs van het ruwe product. Cops worden over het algemeen slecht verkocht, maar voor Zwitserland zijn goede zaken gedaan in de fijnere nummers inslag voor doubleerdeleinden. Er zijn aanvragen van Indië voor 60er tot 80er fijne Medio garens, doch tegen prijzen, die niet te accepteren zijn. Naar getwijnde Egyptische garens is wat meer vraag en hier en daar zijn enkele zaken tot stand gekomen, omdat twijfners negen waren concessies te doen.

De doekmarkt verkeert in een vacantiestemming. Zooals boven gezegd, zijn de katoenbeurzen, zoowel in Amerika als te Liverpool, wegens vakantie gesloten geweest, wat van invloed was op de hoeveelheid zaken, die gedaan werd. De conclusies van het Bureau Rapport waren niet zooals verwacht en deze week zijn de prijzen te Manchester zeer gestegen in overeenstemming met den prijs van het ruwe product. Het is daardoor moeilijker zaken doen en een verbetering in den toestand kan dan ook niet gemeld worden. Er is nog wel vraag, speciaal van Indië, maar zaken komen niet tot stand. Men is algemeen van oordeel, dat vaste prijzen, indien mogelijk op een eenigszins lagere basis dan op het oogenblik over het algemeen door Lancashire verlangd wordt; zouden leiden tot een regelde toename van zaken, doch de grillen van de katoenmarkt en het gebrek aan vertrouwen van de zijde van bijna alle koopende markten, gevoegd bij den tegenwoordigen politieken toestand van Europa, verschuiven deze verbetering van week tot week.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
11 Aug. 1923	848.000	19.125	1.310.000	21.000	57/32
4 " 1923	828.000	19.475	1.305.000	19.500	51 1/32
28 Juli 1923	1)	1)	1)	1)	1)
11 Aug. 1922	1.817.000	15.400	2.602.000	19.200	75/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
11 Aug. 1923....	82.000	470.000	205.000	1.051.000
11 Aug. 1922....	76.000	366.000	162.000	709.000

1) Feestdag.

COPRA.

De markt was deze week vast gestemd. Het aanbod was zeer gering, doch de vraag is ook niet groot te noemen. Fabrikanten koopen momenteel zeer weinig.

De markt sluit met de volgende noteeringen:

Ned. Ind. f.m.s. stoomend f 27,62 1/2
" " " Oct./Dec. " 28,—

13 Aug. 1923.

RUBBER.

De marktstemming is de afgelopen week tamelijk wel onveranderd gebleven. Prijzen zijn aanvankelijk iets gestegen, doch kwamen ten slotte weer op het oude niveau. Van de aanvankelijke gunstige stemming profiteerden enkele producenten om een hoeveelheid rubber oogst 1924 te verkoopen, doch ook hiervoor verdween op het einde der week de belangstelling van koopers.

De slotnoteeringen zijn:

			einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe	Augustus 80	ct.	79½ ct.
" "	Aug./Sept. 80	"	80 "
" "	Oct./Dec. 85	"	82 "
Smoked Sheets	Augustus 82	"	80 "
" "	Aug./Sept. 82	"	80½ "
" "	Oct./Dec. 86	"	83 "

13 Aug. 1923.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standaard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
13 Aug. 1923..	64.-/-	69.15/-	182.7/6	24.2/6	31.10/-
3 " 1923..	64.10/-	71.15/-	181.10/-	24.-/-	31.5/-
30 Juli 1923..	65.15/-	72.10/-	185.-/-	24.7/6-	31.12/6
23 " 1923..	65.12/6	72.15/-	186.12/6	24.10/	30.5/-
14 Aug. 1922..	64.2/6	70.10/-	158.15/-	24.10/-	31.2/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

De week na de bankholiday in Engeland heeft zich gekenmerkt door weinig bevrachtingen. De val van de mark en de daling van den Franschen en Belgischen franc hebben het doen van zaken nog verder bemoeilijkt. Ieder is pessimistisch en niemand durft iets te ondernemen, daar men niet weet wat de naaste toekomst zal brengen.

Er is meer dan voldoende scheepsruimte aanwezig voor de weinige vraag en de vrachten brokkelen gestadig af. In La Plata doet het aanbod van ruimte zich het sterkst gevoelen en sinds ons vorig overzicht zijn de vrachten daar dan ook het meest gedaald.

De vrachten, welke aan het eind van de vorige week zijn betaald zijn als volgt: Buenos Aires naar Noord-Spanje, 2 havens, 18/- prompt, van niet boven San Lorenzo naar U.K./Ierland 18/6 één, 19/6 twee havens prompt, een zeer handige boot van niet boven San Lorenzo naar U.K./Cont. 19/6, 13/27 Augustus ligdagen. De bevrachters bieden op het oogenblik 6d. tot 1/- minder, doch de reeders wenschen niet op deze cijfers af te sluiten, en trachten door wachten een betere vracht te krijgen. Voor September-aflading schijnen ook meerdere booten beschikbaar te wezen.

Van Noord-Amerika zijn weer geen bevrachtingen afgesloten en van Montreal is alleen een boot bevracht naar West-Italië tegen 16½ cent per 100 lbs voor drie loshavens met 1/15 September ligdagen.

Er zijn eenige booten bevracht met kolen van Noord-Amerika en wel naar Rotterdam tegen \$ 2,10, naar Rio de Janeiro tegen \$ 3,50 en naar Algiers tegen \$ 2,75. Voor cokes van Baltimore naar Hamburg is \$ 4,25 betaald.

Eenige booten zijn weer afgesloten met hout van Miramichi naar het U.K., waarvan 63/9 werd betaald naar de Westkust van Engeland of Oost-Ierland.

Van de Zwarte Zee werden meerdere booten bevracht en

wel tegen 16/- voor zwaar graan en 17/6 voor lijnkoeken. Aan het eind van de week werd echter niet meer dan 14/- voor zwaar graan in uitzicht gesteld voor prompte verscheping en een groote boot werd tegen dit cijfer van Novorossisk naar Rotterdam/Hamburg range afgesloten. Deze week werd een boot zelfs tegen 13/- voor Augustus aflading bevracht van Zuid-Rusland naar Rotterdam/Hamburg range. Van de Donau naar Havre/Hamburg range werd 15/6 betaald voor een groote boot.

De bevrachtingen van erts van de Middellandsche Zee zijn flauw.

Van Voor-Indië werden geen booten afgesloten. Van Bombay on deadweight wordt 23/6 in uitzicht gesteld.

Van Zuid-Afrika werd 25/- betaald voor een boot, twee havens laden, twee havens lossen met Septemberaflading, terwijl voor een boot met Octoberaflading 23/- is betaald naar U.K./Continent.

De uitgaande vrachten van Wales bleven ongeveer hetzelfde. De vraag naar ruimte is ook gering. Naar Rosario werd 14/6 betaald en naar Napels 10/-.

14 Augustus 1923.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
6-11 Aug. 1923	—	15/6 ²	2,10 ¹	—	19/6	18/6
31 J.-4 Aug. 1923	—	16/- ²	2,13 ¹	—	20/3	20/3
7-12 Aug. 1922	—	—	11¼ ³	2/9	24/-	24/-
8-13 Aug. 1921	—	—	5/10	5/10	42/-	42/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
6-11 Aug. '23	5/10	9/3	10/-	14/7½	4/8	6/7½
31 J.-4 Aug. '23	5/10	9/4½	10/7	14/6	5/1½	6/1½
7-12 Aug. '22	7/-	11/6	13/6	15/3	5/9	7/3
8-13 Aug. '21	8/6	17/6	16/6	14/6	6/9	10/-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSE.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
6-11 Aug. 1923..	23/6	36/3	35/-	35/-
31 Juli-4 Aug. 1923..	23/6	30/-	35/-	35/-
7-12 Aug. 1922..	19/3	26/-	35/-	34/-
8-13 Aug. 1921..	35/-	—	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

¹) \$ per ton kolen. ²) Per ton d.w. ³) Am. cents per 100 lbs.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 EG.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard

door Mr. G. VISSERING

Prijs f 1,50

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door Mr. G. J. FABIUS

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam.

DE TWENTSCHE BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 's-GRAVENHAGE - DORDRECHT - UTRECHT - ZAANDAM

Maandstaat op 31 Juli 1923

DEBET

Aaandehouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord		f 1.695.600,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede;		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.985.000,—, waarvoor in geld gestort		" 6.435.000,—
waarvoor effecten gedeponoord	f 1.550.000,—	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen	f 9.971.037,58	
waarvoor in geld gestort		" 7.353.837,58
waarvoor effecten gedeponoord	" 2.617.200,—	
Effecten van Aaandehouders gedeponoord bij bevriende instellingen	" 3.000.000,—	
ten eigen gebruike	" 29.238.900,—	
		" 36.406.100,—
Kassa, Wissels en Coupons		" 23.797.788,99
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen		" 43.643.033,25
Saldo's bij Bankiers:		
beschikbaar voor eigen gebruik	f 4.646.836,31	
voor rekening van derden	" 12.203.825,02	
		" 16.850.661,33
Prolongatiën gegeven		" 11.712.590,—
Eigen Effecten en Syndicaten		" 10.869.318,97
Credietvereeniging	f 62.666.646,51	
Af: loopende Promessen	" 10.685.300,—	
		" 51.981.346,51
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek. Crt.	f 50.028.661,87	
Af: loopende Promessen	" 805.000,—	
		" 49.223.661,87
Voorschotten op Consignatiën		" 2.597.437,27
Gebouwen		" 4.431.664,15
	Totaal	f 266.998.039,92

CREDIT

Kapitaal		f 35.500.000,—
Reservefonds	" 8.388.581,85	
Buitengewone Reserve	" 1.700.000,—	
Waarborgfonds Credietvereeniging	" 5.765.287,50	
Reserve Credietvereeniging	" 2.593.606,20	
		f 53.947.475,55
Aaandehouders voor gedeponoord als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f 1.680.100,—	
Contanten	" 15.500,—	
in Leen-Depot Effecten	" 34.726.000,—	
" Contanten	" 1.638.750,—	
		" 36.406.100,—
Totaal Effecten		" 1.654.250,—
Totaal Contanten		" 1.752.423,98
Zieken- en Pensioenfondsen		" 40.735.235,19
Deposito's		" 3.091.300,—
Prolongatie-Deposito's		" 1.269.911,01
Saldo te ontvangen en te leveren Fondsen	f 85.973.907,89	
Saldi Rekeningen Courant	" 12.203.825,02	
" " " voor gelden in het Buitenland ..	" 4.403.853,54	
" " " Credietvereeniging		" 102.581.586,45
Te betalen Wissels		" 23.185.438,57
Diverse Rekeningen		" 2.374.319,17
	Totaal	f 266.998.039,92